

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ศึกษาศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ศึกษาปัญหา อุปสรรคและเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกข้อมูล สังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของโครงการ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ อาณาเขตติดต่อของโครงการฯ ข้อมูลประชากร ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมประเพณี ของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการฯ จำนวน 5 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่โครงการฯ คือนายนิวัฒน์ วงจันสือ เจ้าหน้าที่ทหาร คือสิบเอก ศักดิ์ชัย ภูมิดี ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำตำบล (ครู กศน.) คือครูวิฑูรย์ คำลือ ครูโรงเรียนในพื้นที่โครงการฯ คือโรงเรียนสุขฤทัย คือครูมณฑนา วิยะ หรือครูนาย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน คือนายสาม เมืองดี นอกจากนั้น ได้สัมภาษณ์พนักงานที่ทำงานในโครงการฯ จำนวน 5 คน ได้แก่ นายทรงเกียรติ พรหมเมือง เจ้าหน้าที่ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นายวรสันต์ พรหมวัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ นายอาเบ แสนยาง พนักงานทั่วไป นางสาวนาสินี เตะเสียบ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับและบริการ และนายนที ชัยชนะ เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมการเรียนรู้หรือส่งเสริมการค้าเนินการเศรษฐกิจพอเพียง และสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการฯ 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบะหลา บ้านห้วยหมก บ้านห้วยเต่า บ้านอาซุ บ้านอาเทอ และสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมและพักค้างในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 10 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยปรากฏ ดังนี้

4.1 บริบทโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของโครงการฯ จากการสัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วงจันทร์ พบว่า

เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2547 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ และทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณต้นน้ำซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านลีซอ ห้วยน้ำจืด จุดความสูง 980 เมตร อยู่ระหว่างหมู่บ้านห้วยเมืองงาม หมู่ที่ 11 และหมู่บ้านห้วยसान (เล่าคำ) หมู่ที่ 10 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการถวายรายงานข้อมูลจาก ฝ่ายโครงการพิเศษ-สำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่เดิม หรือ ส่วนประสานงานโครงการพระราชดำริ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าพื้นที่ดังกล่าว มีการบุกรุกแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอยและปลูกไม้ผลบนที่สูง ถ้าไม่มีการบริหารจัดการที่ดิน น้ำป่าไม้ที่ถูกต้องและเหมาะสม พื้นที่ป่าบริเวณนี้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำห้วยเมืองงาม อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติลุ่มน้ำฝางก็จะถูกบุกรุกและโดนทำลายจนนำไปสู่ความแห้งแล้งในฤดูแล้ง และเกิดการพังทลายของหน้าดินในฤดูฝนอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในลุ่มน้ำห้วยเมืองงามในอนาคต หลังจากนั้น โครงการจึงได้เริ่มต้นดำเนินงาน โดยเริ่มอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ เพื่อ

- 1) จัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ เพื่อให้ความรู้แก่ราษฎรในการทำการเกษตรอย่างถูกหลักวิชาการ โดยใช้พื้นที่อย่างจำกัด แต่ให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น พอเลี้ยงตนเองได้
- 2) ยับยั้งการบุกรุกทำลายป่า ทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติลุ่มน้ำฝาง ซึ่งมีห้วยเมืองงามเป็นลำห้วยหลักที่ไหลหล่อเลี้ยงชุมชนบริเวณนี้มาช้านาน ไหลลงสู่แม่น้ำกก ให้พื้นที่ต้นน้ำที่โดนบุกรุกบริเวณนี้กลับคืนสภาพป่าที่สมบูรณ์ดังเดิม
- 3) สร้างงานให้ราษฎรในพื้นที่มีอาชีพ มีรายได้ และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น สร้างชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบะหลา บ้านห้วยคอก บ้านห้วยเต่า บ้านอาฮู บ้านอาเทอ ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อด้านปัญหาหาเสพติดและสกัดกั้นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดที่จะลำเลียงมาจากชายแดนพม่าซึ่งมีอาณาเขตห่างจากที่ตั้งสถานีแค่ 1.5 กิโลเมตร ผ่านไปยังจังหวัดเชียงใหม่ และเข้าไปแพร่กระจายในเมืองใหญ่ในที่สุด

4) เพื่อพัฒนาสถานีเกษตรที่สูงฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศ

4.1.2 ที่ตั้งและขอบเขตพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม ตั้งอยู่ในพิกัดที่ 47Q NC545243 แผนที่ระวาง 4949 III อยู่ในระดับความสูงจากน้ำทะเลปานกลางประมาณ 700 – 1,522 เมตร พื้นที่โครงการทั้งหมดครอบคลุมพื้นที่ 7,000 ไร่ มียอดคอยชื่อว่ายอดคอยสามเส้าเป็น

จุดสูงสุด โดยมีความสูงประมาณ 1,522 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดู่
น้ำฝางตอนบนของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตรับผิดชอบของท้องที่ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตชายแดนติดต่อกับเมืองยอน ซึ่งเป็นเมืองของว้าประเทศพม่า
หรือเป็นเขตอิทธิพลของกองกำลังว้าแดง โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

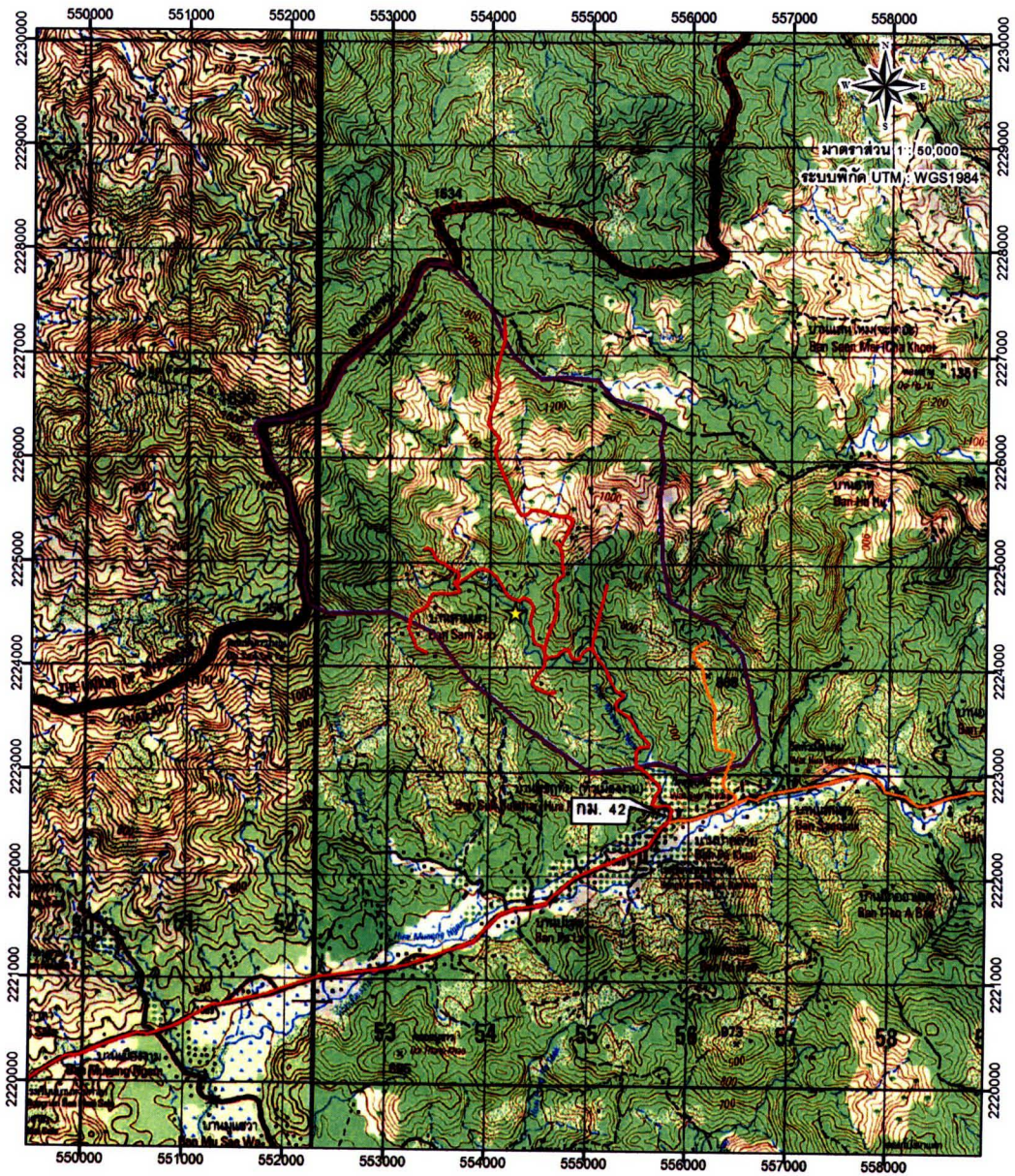
ทิศเหนือ ติดต่อ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

ทิศใต้ ติดต่อ บ้านสุขฤทัย ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อ จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อ คอยสามเส้าใหญ่

แผนที่ภูมิประเทศแสดง สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม
ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์

- ถนนจากอำเภอแม่ฮาด
- ถนนจากอำเภอแม่ฮาด
- ★ ที่ตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม
- ▭ ขอบเขตโครงการ

ภาพ 4.1 ที่ตั้งและขอบเขตพื้นที่โครงการฯ

มีหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่ดำเนินงานของโครงการฯ จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่

1) หมู่บ้านบะหลา (ลีซอ) ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 10 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัด เชียงใหม่ มีจำนวนประชากร 152 คน เป็นชาย 71 คน เป็นหญิง 81 คน ผู้นำหมู่บ้านชื่อ นายเชาชน ฉ่าย แสนช้าง และหมู่ที่ 11 (อาข่า) มีจำนวนประชากร 231 คน เป็นชาย 101 คน เป็นหญิง 130 คน ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่าชื่อ นายอาไค์ เขอกอง

2) หมู่บ้านห้าหก ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 10 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนประชากร 140 คน เป็นชาย 67 คน เป็นหญิง 73 คน ผู้นำหมู่บ้านชื่อ นายยะปะ มอโป

3) หมู่บ้านห้วยเต่า ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 10 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนประชากร 118 คน เป็นชาย 56 คน เป็นหญิง 62 คน ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่าชื่อ นายปะซือ จะแสง

4) หมู่บ้านอาฮู ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 11 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนประชากร 209 คน เป็นชาย 102 คน เป็นหญิง 107 คน ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่าชื่อ นาย อาน่อง และปือ

5) หมู่บ้านอาเทอ ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 11 ตำบลท่าดอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนประชากร 148 คน เป็นชาย 72 คน เป็นหญิง 76 คน โดยหมู่บ้านนี้ไม่มีผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่าแต่จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลแทนผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่า

4.1.3 สภาพภูมิประเทศ

สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าดิบเขา พรรณไม้ที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม้เต็งรัง ไม้จำปีป่า ไม้จำปา ป่า แดหางค่าง หว่า ประดู่ ไม้คุ่ม โดยมีไผ่ชนิดต่างๆ กล้วยดอกเลาเป็นไม้พื้นล่าง

จากการวิเคราะห์เอกสาร ผลการดำเนินงานประจำปี 2551 โครงการพระราชดำรินเขต พื้นที่ภาคเหนือ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2551 : 410) พบว่า ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีความสลับซับซ้อนต่อเนื่องกับที่ราบเชิงเขา เช่นเดียวกับภูมิประเทศส่วนใหญ่ของภาคเหนือ จุดที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ราบเชิงเขามียอดเขาที่สำคัญคือยอดเขาคอยสามเส้า อยู่ทางด้านบริเวณทิศตะวันตกของหมู่บ้าน สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 980 เมตร มีลำน้ำสำคัญ 1 สายคือลำแม่น้ำห้วยเมืองงาม ความลึกเฉลี่ยประมาณ 90 เซนติเมตร ความกว้าง ประมาณ 3 เมตร ฤดูแล้งลึกประมาณ 50 เซนติเมตร เป็นลำน้ำห้วยเล็กมีน้ำไหลทั้งปี ลำแม่น้ำดังกล่าว ไม่สามารถใช้ในการคมนาคมได้

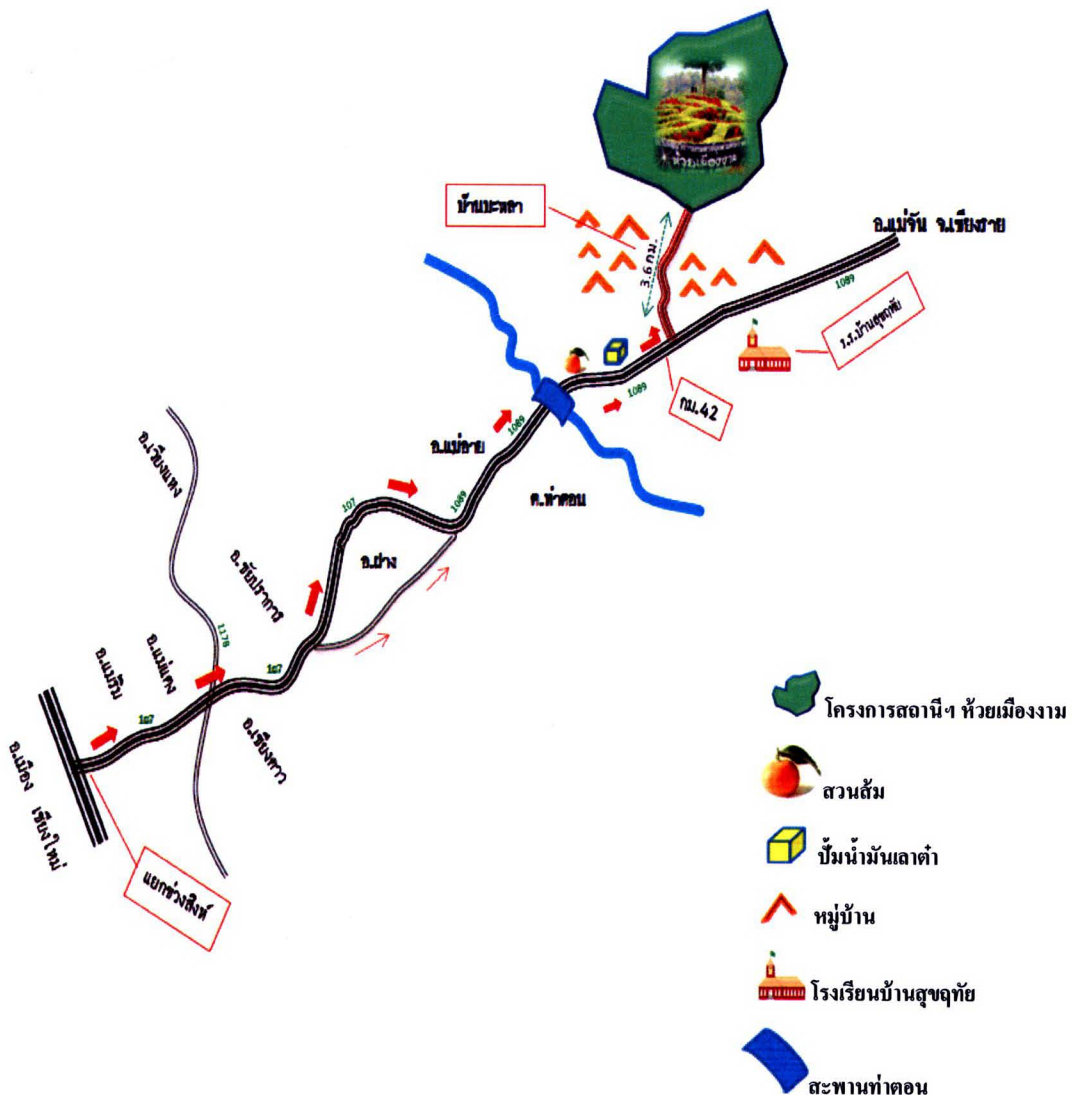
4.1.4 สภาพภูมิอากาศ

โครงการสถานพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม ตั้งอยู่บนยอดคอยที่สูงชัน และสภาพป่าเป็นป่าดิบทำให้ช่วงฤดูหนาวจะมีอุณหภูมิต่ำและหนาวมากอุณหภูมิต่ำสุดที่วัดได้คือ 10 องศา

เขตเขียส ในช่วงปลายเดือนธันวาคมและในช่วงหน้าร้อนอุณหภูมิที่วัดได้สูงสุดก็ประมาณ 38 องศาเซลเซียส ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน สำหรับหน้าฝนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,400 มม.

4.1.5 การคมนาคม

ใช้เส้นทางสายเชียงใหม่ - แม่ริม โดยใช้เส้นทางหมายเลข 107 (เชียงใหม่ - ฝาง) ต่อด้วยเส้นทางหมายเลข 1098 (ฝาง - แม่จัน) จากเชียงใหม่ถึงตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 209 กิโลเมตร ผ่านตำบลท่าตอนเลี้ยวซ้ายอีกิโลเมตรที่ 42 ก็ถึงทางเข้าสถานีฯ ประมาณ 6 กิโลเมตร รวมระยะทาง 215 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชียงใหม่ – สถานีฯ ประมาณ 4 ชั่วโมง

ภาพ 4.2 เส้นทางคมนาคมเข้าพื้นที่โครงการฯ

4.1.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

จากการวิเคราะห์เอกสาร ผลการดำเนินงานประจำปี 2551 (โครงการพระราชดำริในเขตพื้นที่ภาคเหนือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, อ้างแล้ว) พบว่า ราษฎรในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวนและรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี อยู่ที่ประมาณ 15,000 บาท สภาพทางเศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ยังอยู่ในขั้นยากจน โดยรายได้ของราษฎรในพื้นที่ส่วนมากมาจากรายได้ทางผลผลิตทางการเกษตรและรับจ้าง หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ถ้าหากผลผลิตทางการเกษตรมีราคาดี ค่าตอบแทนที่ได้รับมีกำไรสูง ก็จะทำให้สภาพทางเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น ประกอบกับอาณาเขตที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่บริเวณแนวชายแดนทางไกล การคมนาคมทำให้ราคาสินค้าของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันตั้งแต่เครื่องครัว สิ่งจำเป็นในการอุปโภคบริโภคต่างๆ มีราคาแพงมากขึ้นกว่าพื้นราบ

สภาพทางสังคม จากการพูดคุยสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน บ้านบะหลา ได้สัมภาษณ์ นายห่อเล เขอกอง บ้านอาซู ได้สัมภาษณ์ นายอาเหนือ แลบือ บ้านอาเทอ ได้สัมภาษณ์ นายอาเจอ เปียร์เซ บ้านห้วยเต่า ได้สัมภาษณ์ นายประสือ จะแส และบ้านห้ำหอก ได้สัมภาษณ์ นายยะปะ หมอโป ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นพี่น้องกันหรือเป็นญาติกันทั้งหมู่บ้าน เวลาทำงานในหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานบุญต่างๆ ก็จะมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยหยุดงานส่วนตัวของตนเองก่อน และบ้านในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบะหลา ประกอบด้วยเผ่าลีซอและเผ่าอาข่าที่อยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน บ้านห้ำหอกประกอบด้วยเผ่าอาข่า บ้านห้วยเต่า ประกอบด้วยเผ่าลาหู่ บ้านอาซูประกอบด้วยเผ่าอาข่า และบ้านอาเทอประกอบด้วยเผ่าอาข่า ซึ่งแต่ละเผ่าก็จะมีประเพณีวัฒนธรรมในหมู่บ้านคล้ายคลึงกัน มีการลงแขกช่วยเหลือกันในงานเกษตร เช่น เกี่ยวข้าว เก็บเกี่ยวพืชไร่ ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านจะอยู่กันอย่างสนิทสนมกลมเกลียวกัน และชาวบ้านทั้งหมู่บ้านจะรู้จักกันสัพยอกกันดีว่าใครเป็นอย่างไร ใครขยัน ใครขี้เกียจ ใครรักใคร ชอบใครหรือโกรธเกลียดใคร เมื่อมีการทะเลาะกันก็จะตกลงกันได้ โดยมีผู้เฒ่าหรือผู้อาวุโสในชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย อย่างเช่น บ้านบะหลา ผู้ไกล่เกลี่ย เวลาชุมชนมีปัญหา คือนายบุตรชัย ตาห่อ ซึ่งก็เป็นผู้นำทางศาสนาด้วย ส่วน บ้านอาซู ผู้ไกล่เกลี่ยเวลามีปัญหา คือนายหล่อกอ แลบือ บ้านอาเทอ ผู้ไกล่เกลี่ยเวลามีปัญหาคือนายจะโป จะอือ บ้านห้วยเต่า ผู้ไกล่เกลี่ยเวลามีปัญหาคือนายจะหงะ จะกู ส่วนบ้านห้ำหอก ผู้ไกล่เกลี่ยเวลามีปัญหา คือนายอาเก่า มาเยอะ สังคมของหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน จึงเป็นสังคมเล็กๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นครอบครัวเล็กๆ เช่นเดียวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามญาติพี่น้องในลักษณะ "พริกอยู่บ้านเหนือ เกลืออยู่บ้านใต้" มีการแบ่งปันอาหารการกิน มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของ มีการช่วยเหลือกันในกิจกรรมตามประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

4.1.7 การศึกษา

จากการศึกษา ผลการดำเนินงานประจำปี 2551 โครงการพระราชดำรินในเขตพื้นที่ภาคเหนือ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, อ้างแล้ว) พบว่า ราษฎรในกลุ่มบ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน เป็นราษฎรชาวเขาเผ่ามูเซอ ลีซอ อาข่า ลาหู่ ส่วนมากคนสูงอายุจะไม่ได้เรียนหนังสือและการศึกษาของราษฎรในหมู่บ้านจะมีตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลงมา ส่วนใหญ่จะต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในคนสูงอายุ ภาษาที่ใช้ในกลุ่มบ้านก็จะใช้ตามเผ่าของตนเอง คือภาษามูเซอ ภาษาลีซอ ภาษาอาข่า ซึ่งแต่ละกลุ่มเวลาคู่กันก็จะใช้ภาษาของตนเอง และจะใช้ภาษาประจำถิ่น(พื้นเมืองทางเหนือ) ผสมผสานกับภาษาประจำเผ่า เวลาคู่กันกับต่างเผ่า โดยชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจในภาษาไทยกลางได้พอใช้

4.1.8 ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

จากการสัมภาษณ์ นางหมีเกอะ เขอก่อง ซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชน และมีตำแหน่งทางการเป็น อสม. ประจำบ้านบะหลา และ สัมภาษณ์ นายอาผ่า แสบอ ชาวบ้านอาซู พบว่า

บ้านในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วยเผ่ามูเซอ ลีซอ อาข่าและลาหู่ อยู่ปนกันในแต่ละหมู่บ้าน ในเรื่องของการนับถือศาสนา ชาวบ้านส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธและนับถือผี อีกส่วนหนึ่งนับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งจะมีปะปนกันไปเช่นเดียวกัน ทั้งชาวเขาเผ่าลีซอ เผ่าอาข่าและเผ่าลาหู่ ที่นับถือผี จะมีหมอผี เพื่อเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งจะต้องไปตามหมอผี สำหรับบ้านบะหลาผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคือนายอุทรชัย ตาห์ และบ้าน อาซู ผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา คือนายหล่อเกอ แลปือ เมื่อทุกบ้านจะประกอบพิธีกรรมต้องไปตามผู้นำในการประกอบพิธีก่อนว่าวันไหนเป็นวันดีถึงจะประกอบพิธีกรรม ซึ่งหมอผีจะเป็นผู้กำหนดและเป็นผู้รู้ นอกจากนั้นก็จะประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันปีใหม่มูเซอ วันกินข้าวโพดใหม่ และวันกินข้าวใหม่ จะจัดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม ของทุกปี เป็นประเพณีที่ยึดถือกันมานานและชาวบ้านทุกคนต้องปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด และต้องร่วมงานตามประเพณี สำหรับเผ่าอาข่า ก็จะมีประเพณีกินข้าวใหม่ ซึ่งจะจัดขึ้นช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม ของทุกปี ประเพณีไล่ชิงช้า ประเพณีหาถั่ว จะจัดขึ้นช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี

ประเพณีปีใหม่ของลีซอ มิใช่จัดขึ้นเพื่อการรื่นเริงเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัวและหมู่บ้าน ประเพณีขึ้นปีใหม่นี้อาจกินวอ มีขึ้นทุกปีประมาณ เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน โดยภายใน 1 เดือนจะมีการกินวอใหญ่ 4 วัน ที่เหลือเป็นช่วงกินวอน้อย ในระหว่างที่กินวอ ทุกคนในหมู่บ้านจะหยุดทำงานทุกอย่าง แม้กระทั่งการตัดฟันมาใช้ในการหุงต้มหรือดำข้าว สิ่งของทุกอย่างต้องเตรียมการไว้ก่อนอย่าง

เพียงพอ ในช่วงเทศกาลที่กินวอจะทำพิธีทำบุญเลี้ยงผี รดน้ำดำหัว และมีการเดินจะตี่ ในเวลา กลางคืนที่ลานประเพณี

ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นประเพณีทำบุญให้ข้าว โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าจะทำให้ข้าว มีผลผลิตมากและมีคุณภาพดี ประเพณีกินข้าวใหม่จะมีขึ้นในเดือนตุลาคม ในช่วงที่ต้นข้าวกำลัง ออกรวง โดยชาวบ้านทุกครัวเรือนจะนำต้นข้าวจากไร่ของตนเองมารวมกัน หลังจากนั้นใช้เนื้อหมูที่ เตรียมไว้มาประกอบพิธีที่บ้านผู้นำศาสนา(หมอผี) ทั้งไว้ประมาณ 1 วัน สำหรับตอนกลางคืนช่วงที่ ทำพิธีกินข้าวใหม่ก็จะชวนกันมาทำกิจกรรมที่ลานประเพณีของหมู่บ้านอีก เช่น การเดินจะตี่

ประเพณีเลี้ยงผีหรือส่งผีบ้าน มีขึ้นหลังขึ้นปีใหม่เสร็จแล้ว โดยการทำบุญที่บ้านผู้นำและ ลานประเพณี จะใช้เนื้อหมูทำพิธีเลี้ยงผีหรือส่งผีบ้านเช่นกัน การเลี้ยงผีเพื่อเป็นการขอขมาผีใน หมู่บ้านหรือการขอขมาเรื่องต่างๆ ที่อาจทำให้ผีไม่พอใจโดยไม่รู้ตัว

สำหรับชาวเขาเผ่าอาข่าและลีซอจะมีข้อห้ามที่เคร่งครัดมากคือชายเมื่อแต่งงานกับหญิงแล้ว ห้ามมีภรรยาสองคน เว้นแต่จะเลิกร้างจากกันไปแล้วถึงจะมีภรรยาใหม่ได้

4.1.9 ข้อมูลทั่วไปอื่นๆ

1) สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ นายนิวัฒน์ วงจันทร์ เจ้าของหน้าที่โครงการฯ นางมณฑนา วิยะ หรือ ครูนาย ครู โรงเรียนสุขฤทัย ซึ่งเป็นโรงเรียนในพื้นที่โครงการ และ นายวิวัฒน์ คำลือ ครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ครู กศน.) ซึ่งได้สอนหนังสือให้กับชาวบ้านใน ศูนย์การศึกษานอกระบบในสำนักงานโครงการฯ พบว่า ในหมู่บ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้

1.1 ไฟฟ้า โดยกระแสไฟฟ้าได้จากกระแสไฟฟ้าโซลาเซลล์ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุน จากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ในปี พ.ศ. 2547 ส่วนใหญ่เกือบทุกครัวเรือน จะใช้ไฟฟ้าจากกระแสไฟฟ้าโซลาเซลล์ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การใช้ดูทีวี ตู้เย็น และ เครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ ยกเว้นบ้านห้วยเต่าที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากการขยายเขตไฟฟ้าของระบบ ไฟฟ้าโซลาเซลล์ยังไม่เพียงพอสำหรับการให้บริการ

1.2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสุขฤทัย เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี ครูผู้สอนทั้งหมด 30 คน และมีนักเรียนทั้งหมด 572 คน โรงเรียนจะให้บริการการศึกษาแก่ลูกหลาน ชาวบ้านในชุมชนโดยเฉพาะชาวบ้าน 5 หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ และรวมถึงชาวบ้านใน ชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการมาศึกษา โรงเรียนดังกล่าวตั้งอยู่ในหมู่ที่ 11 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

1.3 วัด ที่ชาวบ้านในชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้านใช้สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและทำบุญ ในวันสำคัญต่างๆ ชื่อวัดแสนสุข ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 11 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

1.4 สถานีอนามัย หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนชุมชน ตั้งอยู่ในหมู่บ้านท่ามะแก่ง ตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้อำนวยการ โรงพยาบาล 1 คน มีพยาบาล จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 6 คน เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยก็จะเข้ารับการรักษาเบื้องต้นที่สถานีอนามัยดังกล่าว สถานีอนามัยดังกล่าวตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเป้าหมายมากกว่าที่ตั้งของสถานที่วัด และโรงเรียน คือตั้งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร

1.5 ระบบประปา ชาวบ้านในหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน จะใช้ประปาภูเขาทุกครัวเรือน

1.6 ระบบชลประทาน ใช้สำหรับการทำการเกษตรของชาวบ้านแต่ยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ การทำการเกษตรของชาวบ้านก็ยังอาศัยน้ำตามธรรมชาติ หรือน้ำฝน

1.7 โทรศัพท์เคลื่อนที่ ในหมู่บ้านจะมีการบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเฉพาะระบบที่ใช้ได้มีสัญญาณการติดต่อกับเครือข่ายอื่นได้ชัดเจน คือ ระบบเครือข่าย GSM

4.2 ศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือนายทรงเกียรติ พรหมเมือง พนักงานโครงการฯ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นายวรสันต์ พรหมวัน พนักงานโครงการฯ ฝ่ายปรับปรุงภูมิทัศน์ นายอาเบแสนยัง พนักงานทั่วไป นางสาวณลิณี เตชะสืบ พนักงานโครงการฯ ฝ่ายบริการ/ต้อนรับ และนาย นที ชัยชนะ พนักงานโครงการฯรับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และนอกจากนั้น ได้สัมภาษณ์ นางอาโหลมา แสนยัง ชาวบ้านบะหลา นายอาผั่ว แสบอ ชาวบ้านอาชุนายหล่อดี อาหัง ชาวบ้านอาเทอ นายจะแส จะกอ ชาวบ้าน ห้วยเต่า และนายอาเบ เปียงเหล่า ชาวบ้านห้าหก

และได้ทำการรวบรวมข้อมูล สรุปวิเคราะห์ตามประเด็น หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล นำมาเทียบเคียงกับแนวคิด มีปัจจัยที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมโครงการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า การดำเนินงานโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม ได้พัฒนาและส่งเสริมโครงการฯ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวรู้จักโดยได้ดำเนินงานเกี่ยวกับงาน อำนวยการและงานบริหาร โครงการฯ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ การปรับปรุงสำนักงานโครงการฯ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคต่างๆ เช่น การติดตั้งระบบไฟฟ้าโซลาเซลล์ การจัดสร้างระบบประปา สำหรับบริการนักท่องเที่ยว และนอกจากนั้นยังมีการจัดการขยะ โดยการคัดแยกขยะเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับปัญหาขยะที่จะตามมาเมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น โดยทางโครงการฯ ได้จัดทำถังขยะไว้เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นจุดๆ ปัจจุบันโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม มีนักท่องเที่ยวรู้จักและมาเที่ยวมากขึ้น

จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแหล่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักในนามของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้อาศัยปัจจัยที่สนับสนุน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลายประการ ได้แก่

4.2.1 ปัจจัยภายใน

จากการศึกษา พบว่า โครงการฯ มีปัจจัยภายในที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.1 จุดชมวิวที่เป็นธรรมชาติ

พื้นที่ท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม เป็นพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก ดังนั้นจึงมีจุดชมวิวที่เป็นธรรมชาติและการเข้าไปในพื้นที่โครงการแล้วเสมือนได้เข้าไปสัมผัสทั่วทั้งผืนป่า ก็จะมีรู้สึกถึงความร่มรื่นร่มเย็นจากธรรมชาติซึ่งจะต่างจากพื้นราบ และพื้นที่ป่าดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำห้วยเมืองงามที่มีลักษณะของป่าไม้บนพื้นที่เป็นภูเขาบางแห่งสูงชัน ไม่สามารถขึ้นไปสัมผัสพื้นที่ป่าในบางพื้นที่ได้ แต่จะมองเห็นวิวป่าที่สวยงามและร่มรื่นได้จากภายนอก หรือระยะไกล คือการยืนอยู่ในพื้นที่ตั้งของโครงการฯ ดูวิวผืนป่า หรือระหว่างการเดินทางในบางจุด สามารถจอดรถชมวิวได้ จะมองเห็นวิวได้เด่นชัดในภาพของภูเขาที่เป็นภูเขาซ้อนกันขึ้นเป็นชั้นๆ โดยเฉพาะภูเขาทางด้านทิศตะวันตกของโครงการฯ จะมองเห็นภาพวิวที่ชัดเจน ประกอบกับเสียงน้ำตกที่ไหลผ่านจากยอดคอยที่สูงชันผ่านลงสู่ลำน้ำห้วยเมืองงามที่มีเสียงดังล่อลอมอยู่ตลอดเวลา อีกวิวหนึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้จากธรรมชาติในพื้นที่ป่าของโครงการฯ คือลักษณะของคอยหรือภูเขาที่เป็นสามเส้า ชาวบ้านบริเวณนั้นจะเรียกว่า “คอยสามเส้า” ลักษณะของคอยจะจัดเรียงเป็นระเบียบในรูปสามเส้า และมีต้นไม้ขึ้นหนาทึบ และคอยดังกล่าวก็มีขนาดประมาณเท่ากันทั้งสามลูกมองดูแล้วจะมีลักษณะเป็นสามเส้า ในระหว่างการเดินทางขึ้นโครงการฯ เส้นทางในการเดินทางบางจุดสามารถมองเห็นวิวของเมืองฝางและอำเภอแม่อาวได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเดินทางในเวลากลางคืนจะเห็นแสงไฟจากข้างล่างส่องระยิบระยับจากอำเภอฝางและอำเภอแม่อาว

1.2 น้ำตก และฝายกั้นน้ำ

น้ำตกและฝายกั้นน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ มี 2 จุด ได้แก่

จุดที่ตั้งอยู่หน้าสำนักงานโครงการฯ เป็นลักษณะน้ำตกที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ ให้เหมาะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีระดับชั้นมากกว่า 3 ชั้น และน้ำจากน้ำตกนี้ได้นำขึ้นใช้ในโครงการฯ เพื่อให้ดูร่มรื่นสวยงาม บริเวณรอบน้ำตกมีการจัดและตกแต่งสวน

ดอกไม้ ซึ่งเป็นดอกไม้เมืองหนาว ได้แก่ ดอกพืษุเนียบ ดอกช้นเวีย ดอกบานชื่นดอกไม้ใหญ่ ดอกดาวกระจาย ดอกหงอนไก่ ดอกกุหลาบ ดอกเขื่น ดอกกะหล่ำประดับ ดอกเงาะถอดรูป และจัดสวนหย่อมสำหรับนักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อนบริเวณสวนหย่อมได้

อีกส่วนหนึ่ง น้ำตกจากฝายกั้นน้ำที่เป็นน้ำตกตามธรรมชาติ โดยไม่ได้จัดสร้างขึ้น แต่เป็นน้ำตกที่เกิดจากฝายกั้นน้ำสำหรับเก็บไว้ใช้ในพื้นที่โครงการฯ ตลอดทั้งปี ทำให้เกิดความเป็นชั้นของน้ำตกที่สวยงามตามธรรมชาติ และมีน้ำไหลตลอดปี

ภาพ 4.3 น้ำตกและฝายกั้นน้ำ

1.3 ป่าที่อุดมสมบูรณ์

พื้นที่ป่าในพื้นที่โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม อยู่ในเขตพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1A เป็นป่าต้นน้ำที่ได้รับการจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง พื้นที่ป่ามีความลาดชันสูง และป่าดังกล่าวจะห้ามบุคคลเข้าไปใช้สอยเนื่องจากอาจเกิดอันตรายจากความลาดชัน ทำให้ป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ ไม่มีการถูกลักลอบตัด ไม่มีการถูกเข้าไปแผ้วถาง จึงเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่เป็นจำนวนมาก เช่น ต้นประดู่ ต้นช่อ ต้นก่อ ต้นไม้ไผ่ ซึ่งต้นไม้ทั้งหมดเมื่อโตเต็มที่จะสร้างความร่มรื่นให้แก่ป่าไม้ ประกอบกับการกั้นน้ำด้วยฝายกักเก็บน้ำที่สร้างขึ้นโดยโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ทำให้มีน้ำไหลหล่อเลี้ยงต้นไม้ในพื้นที่ป่าแห่งนี้ตลอดปี

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 กิจกรรมการเที่ยวชมธรรมชาติ

ในพื้นที่โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวหลายกิจกรรม อย่างเช่น

กิจกรรมการเดินป่า โครงการฯจะมีเจ้าหน้าที่ คือ นายวรสันต์ พรหมวัน และนายทรงเกียรติ พรหมเมือง ซึ่งเป็นพนักงานโครงการฯ ที่คอยแนะนำเรื่องของการเดินป่า เส้นทาง การเดินป่า ระยะเวลา การเดินป่า และสิ่งที่ต้องเตรียมไปสำหรับการเดินป่า นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานดังกล่าวจะบริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้พาไปเดินป่า โดยในส่วนของเส้นทางเดินป่าในพื้นที่โครงการฯ มี 2 เส้นทาง แต่ละเส้นทางใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 3-4 ชั่วโมง

ภาพ 4.4 เส้นทางเดินป่า

กิจกรรมการเดินป่าโดยใช้รถจักรยาน และรถ ATV โดยในโครงการฯ จะมีรถจักรยานไว้บริการจำนวน 2 คัน และรถ ATV ไว้บริการ จำนวน 2 คัน กรณีมีนักท่องเที่ยวป่วยกะทันหันหรือเกิดเหตุฉุกเฉิน

2.2 กิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมหรือมาเที่ยวพื้นที่โครงการฯ นอกจากจะได้ร่วมกิจกรรมเดินป่าหรือเที่ยวชมป่าแล้ว ยังสามารถเรียนรู้กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หรือกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมนี้ นักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้อย่างจริงจังจะสามารถเรียนรู้และนำหลักการเหล่านี้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้ หรืออาจทำเพื่อประกอบอาชีพได้ ได้แก่

กิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการผลิตน้ำส้มจากควั่นไม้ ฐานการเรียนรู้จะมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำส้มควั่นไม้ คือ นายณที ชัยชนะ ซึ่ง

นักท่องเที่ยวนำสามารถสอบถาม เรียนรู้ ตั้งแต่วัสดุอุปกรณ์การทำ วิธีการ ขั้นตอนการทำ รวมถึงประโยชน์ของน้ำส้มควันไม้ได้จากวิทยากรในฐานการเรียนรู้ ซึ่งน้ำส้มควันไม้นั้นมีประโยชน์มากมาย ตั้งแต่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยมีคุณสมบัติ เช่น เป็นสารปรับปรุงดิน สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสารเร่งการเจริญเติบโตของพืช สารป้องกันการเกิดเชื้อราในพืช และนอกจากนั้นยังสามารถป้องกันกลิ่นอับจากเท้าได้อีกด้วย

โรงเรียนสัตว์ คือ หมูหลุม ในพื้นที่โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม ได้มีกิจกรรมการเลี้ยงหมูหลุมสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ โดยในฐานการเรียนรู้ดังกล่าว มีจำนวนหมู 15 ตัว แยกเป็นหมูตัวเมียที่พร้อมสำหรับเป็นแม่พันธุ์ขยาย จำนวน 9 ตัว และมีหมูตัวผู้สำหรับเป็นพ่อพันธุ์อีก จำนวน 6 ตัว กิจกรรมการทำหมูหลุมเริ่มแรก เลี้ยงตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 จำนวน 4 ตัว ต่อมาได้ขยายหรือแพร่พันธุ์เพิ่มจนปัจจุบันมีทั้งหมด รวม 15 ตัว

กิจกรรมการเลี้ยงเป็ด ในฐานการเรียนรู้ดังกล่าว มีจำนวนเป็ด จำนวน 10 ตัว แยกเป็นเป็ดตัวเมียที่พร้อมสำหรับเป็นแม่พันธุ์ขยาย จำนวน 6 ตัว และมีเป็ดตัวผู้สำหรับเป็นพ่อพันธุ์อีก จำนวน 4 ตัว กิจกรรมการเลี้ยงเป็ดเริ่มแรก เลี้ยงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 30 ตัว ต่อมาได้ขยายหรือแพร่พันธุ์เพิ่มจนปัจจุบันมีทั้งหมด รวม 65 ตัว

กิจกรรมการเลี้ยงไก่ ในฐานการเรียนรู้ดังกล่าว มีจำนวนไก่ จำนวน 20 ตัว แยกเป็นไก่ตัวเมียที่พร้อมสำหรับเป็นแม่พันธุ์ขยาย จำนวน 14 ตัว และมีไก่ตัวผู้สำหรับเป็นพ่อพันธุ์อีก จำนวน 6 ตัว กิจกรรมการเลี้ยงไก่เริ่มแรก เลี้ยงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันมีทั้งหมด จำนวน 20 ตัว

มีการเลี้ยงปลา ซึ่งเป็นบ่อจากการก่อสร้างฝายกั้นน้ำ มีความกว้างประมาณ 5-6 เมตร ลึกประมาณ 1.5 เมตร บ่อปลาดังกล่าวใช้ความยาวของลำห้วยตามธรรมชาติเป็นความยาวของบ่อปลา วิธีการเลี้ยงจะเลี้ยงแบบธรรมชาติ และให้อาหารเสริมนานๆ ครั้ง โดยเฉพาะเวลานักท่องเที่ยวมาเที่ยวแล้วต้องการดูปลา จึงให้อาหารเสริมอัดเม็ดให้นักท่องเที่ยวโปรยอาหารให้ปลาเอง ปลา ก็จะขึ้นมากินอาหารตรงบริเวณนั้นเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม สำหรับช่วงเวลาอื่นๆ ก็จะปล่อยให้ปลาหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ ปลาที่เลี้ยงไว้ ได้แก่ ปลาดุก ปลานิล ปลาไน ปลาดูเคียน รวมกันจำนวน 2,000 ตัว เริ่มเลี้ยงช่วงปี 2553 - ปัจจุบัน ในกิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความเพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโครงการอีกด้วย

2.3 กิจกรรมแปลงสาธิตการปลูกผัก ไม้ดอก และไม้ผล

กิจกรรมแปลงสาธิตการปลูกผัก จะแยกการปลูกตั้งแต่การเพาะเมล็ด และการปลูกผักต้นเล็กๆ ที่แยกมาจากการเพาะเมล็ดและพร้อมในการปลูก จนถึงแปลงที่เป็นดินหนุ่ม และดินที่สามารถ

นำมาประกอบอาหารกินได้ ผักที่ปลูก ได้แก่ ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง ผักกาด ผักคะน้า ไซโยเต้ ปวยเล้ง แดงกวา ผักทอง

กิจกรรมแปลงสาธิตการปลูกไม้ดอก จะแยกตั้งแต่การหว่าน ไม้ดอก และแยกต้นที่โตพอ สำหรับการที่จะนำไปปลูกก็จะแยกไปปลูกในอีกแปลงหนึ่ง ไม้ดอกที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็นไม้เมืองหนาว และพันธุ์ไม้ดอกที่หายาก อย่างเช่น ดอกหน้าวัว

กิจกรรมสาธิตการปลูกไม้ผล แปลงสาธิตการปลูกไม้ผลจะเป็นแปลงที่กว้างใหญ่ เนื่องจากไม้ผลจะมีอายุยาวกว่าและจะให้ผลจนนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้ เช่นเดียวกัน กิจกรรมการสาธิตในแปลงดังกล่าวก็เริ่มตั้งแต่ การเพาะเมล็ด การแยกต้นอ่อนเพื่อเพาะชำในถุงสำหรับเตรียมไปปลูก เมื่อต้นไม้โตพอสำหรับนำไปปลูก ไม้ผลที่ปลูกส่วนใหญ่ ได้แก่ ลิ้นจี่

กิจกรรมแปลงสาธิตการปลูกผัก ไม้ดอก และไม้ผลทุกประเภท จะมีเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแล ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว เช่นกัน โดยกิจกรรมการสาธิตทุกอย่าง ในด้านการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้สามารถสอบถามทั้งชื่อ ชนิดของผัก ไม้ดอก ไม้ผล และวิธีการเพาะชำปลูก ได้จากเจ้าหน้าที่ คือนายอาเบ แสนอย่าง ได้ทุกอย่าง

ภาพ 4.5 ภาพกิจกรรมแปลงสาธิตการปลูกผัก ไม้ดอก และไม้ผล

2.4 บุคลากร

โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรด้านต่างๆ ไว้ตามจุดต่างๆ และเจ้าหน้าที่ทุกคนจะรับผิดชอบการปฏิบัติงานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ อย่างเช่น

บุคลากรด้านป่าไม้ จะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานประจำในด้านนี้ โดยรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกป่า การปลูกเสริมป่าไม้ที่เสื่อมโทรมหรือป่าไม้ที่ถูกบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า การป้องกันการเผาป่าและแผ้วถาง และรวมถึงการทำแนวกันไฟป่า เพื่อให้ป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดไป

บุคลากรด้านการเกษตร รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการปรับปรุงดินในพื้นที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ ให้อุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำการเกษตร ดูแลส่งเสริมและจัดทำแปลงสาธิตการปลูกผัก ปลูกไม้ดอก และ ไม้ผล พร้อมกันนั้นจะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในบริเวณที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ การจัดสวนหย่อมบริเวณที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ การจัดและตกแต่งต้นไม้บริเวณที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ ให้เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยว

บุคลากรด้านการศึกษา ได้บูรณาการการทำงานร่วมกับครู โรงเรียนสุขฤทัย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการฯ ครูจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยช่วยในเรื่องการจัดการศึกษา โดยจะมีเจ้าหน้าที่โครงการฯ ร่วมรับผิดชอบงานในด้านนี้ด้วย มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการให้การศึกษาทั้งในด้านบุคลากรในโครงการฯ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ให้ลึกซึ้งเกี่ยวกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโครงการฯ และต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ โดยจัดการฝึกอบรมประสานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ในแต่ละด้านมาให้ความรู้แก่บุคลากรในโครงการฯ นอกจากนั้นได้ส่งเสริมให้การศึกษาแก่หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบะหลา บ้านห้าหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาฮู และบ้านอาทอ เพื่อบุคคลดังกล่าวทั้งหมดจะได้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโครงการฯ ได้อย่างผู้รู้ ผู้ชำนาญ และแนะนำในเรื่องต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

บุคลากรชุดคุ้มครองความปลอดภัย ได้ประสานความร่วมมือจากทหารร่วมเป็นชุดคุ้มครองความปลอดภัยในพื้นที่บริเวณโครงการฯ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 7 กองพลทหารราบที่ 7 กองทัพภาคที่ 3 จำนวน 9 นาย ประกอบด้วย หัวหน้าชุด 1 นาย รองหัวหน้าชุด 1 นาย นายสิบปฏิบัติการ 3 นาย ลูกชุดจำนวน 4 นาย กิจกรรมที่ทำคือการรักษาความปลอดภัยเป็นจุดๆ การจัดการลาดตระเวนรอบโครงการฯ ทั้งกลางวันและกลางคืน และการจัดจุดตรวจการเข้าออกบริเวณพื้นที่โครงการอย่างเข้มงวด ซึ่งการทำงาน

ของชุดประสานคุ้มครองและป้องกันนั้น จะมีการผลัดเปลี่ยนเวรกันทำงานปีละคณะหรือ 12 เดือน ครั้ง จะเปลี่ยนเวรชุดใหม่ขึ้นไปปฏิบัติงานแทน

2.5 งบประมาณ

เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะใช้ในการบริหารโครงการฯ ที่สำคัญต้องใช้ ในการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญคือ ถนนทางเข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่ โครงการฯ การพัฒนาไฟฟ้า น้ำประปาสำหรับใช้อุปโภคบริโภค นอกจากนั้นยังต้องใช้ในการ พัฒนาด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหรือการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโครงการฯ ให้ดึงดูดความ สนใจนักท่องเที่ยว พัฒนาที่พักรับรองหรือเรือนรับรองนักท่องเที่ยว และรวมถึงการใช้งบประมาณ ในการพัฒนาการศึกษา การป้องกันภัยในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการ งานพัฒนานั้นได้รับการสนับสนุนจากหลายส่วนงาน ได้แก่

2.5.1 งบประมาณจากภายในหน่วยงาน/โครงการฯ

1) งบประมาณจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ได้ใช้สำหรับงานบริหารโครงการ ได้แก่ การปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ ตั้งแต่การตกแต่ง อาคาร สถานที่ เช่น การสร้างและปรับปรุงเรือนรับรองนักท่องเที่ยว การปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับ การปรับและตกแต่งพื้นที่ ซึ่งการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่โครงการฯจะต้องสอดคล้องกับระบบ นิเวศโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นได้ใช้งบประมาณในการ ปรับปรุงอาคารสำนักงานโครงการฯ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคต่างๆ ตั้งแต่ถนน ทางเข้าโครงการฯ ระบบไฟฟ้า ซึ่งในพื้นที่โครงการฯ การไฟฟ้ายังขยายเขตมาไม่ถึงจึงได้ใช้งบ พัฒนาโดยการใชระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาเซลล์) และพัฒนาระบบน้ำประปาโดยการ จัดสร้างประปาภูเขา

ให้งบประมาณสนับสนุนชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยการจ้างงานชาวบ้านในชุมชนให้เป็นพนักงานในโครงการฯ ให้ร่วมพัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าที่ เสื่อมโทรม หรือป่าที่ถูกลักลอบตัดและทำลาย โดยการปลูกป่าหรือต้นไม้ที่มีขึ้นอยู่แล้วในป่า บริเวณโครงการ เช่น การปลูกป่าทั่วไป การปลูกสร้างป่าห้วย การเพาะชำกล้าไม้ การทำแนว กันไฟ การสร้างฝาย และนอกจากนั้นได้ใช้งบประมาณในการส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านได้มีอาชีพ มีงานทำ เช่น ส่งเสริมอาชีพจักสาน อาชีพแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร การ ทำกล้วยตาก กล้วยฉาบ เป็นต้น

2) งบประมาณจาก กปร. (การสนับสนุนงบประมาณ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ)

ในการสนับสนุนงบประมาณจาก กปร.ส่วนใหญ่ได้สนับสนุนการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่า โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ รวมถึงสาธารณูปโภคต่างๆ ดังนี้

1) ส่งเสริมสภาพพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ฟื้นกลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำคุณภาพของชุมชน

2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีขอบเขตพื้นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย นำไปสู่การบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ลดน้อยลงหรือไม่มีการบุกรุก

3) ส่งเสริมราษฎรในโครงการฯ ให้สามารถขนส่งผลผลิตทางการเกษตรได้สะดวก โดยได้มีการปรับปรุงโครงการสร้างพื้นฐานในเรื่องถนนทางเข้าพื้นที่ทำเกษตรของชาวบ้าน

4) ส่งเสริมราษฎรในพื้นที่โครงการให้มีน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคได้ตลอดปี โดยการจัดสร้างประปาภูเขา

5) พัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับเสด็จฯ

6) ส่งเสริมราษฎรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีรายจ่ายลดลง

2.5.2 งบประมาณจากภายนอก

1) งบประมาณจากหน่วยงานทหาร

เนื่องจากหน่วยงานทหารไม่ได้สนับสนุนงบประมาณในรูปแบบเงินงบประมาณโดยตรง แต่ได้สนับสนุนในรูปแบบของกำลังคนโดยการส่งเสริมและสนับสนุนชุดคุ้มครองพื้นที่บริเวณโครงการฯ โดยมีชุดประสานงานและคุ้มครองป้องกันสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ หัวเมืองงามจากทหารหน่วยต่างๆ ได้แก่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 7 กองพลทหารราบที่ 7 กองทัพภาคที่ 3 จำนวน 9 นาย ประกอบด้วย หัวหน้าชุด 1 นาย รองหัวหน้าชุด 1 นาย นายสิบปฏิบัติการ 3 นาย ลูกชุดจำนวน 4 นาย กิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การรักษาความปลอดภัย การจัดการลาดตระเวนรอบโครงการทั้งกลางวันและกลางคืน และการจัดจุดตรวจการเข้าออกบริเวณพื้นที่โครงการอย่างเข้มงวด ซึ่งการทำงานของชุดประสานคุ้มครองและป้องกันนั้น จะมีการผลัดเปลี่ยนเวรกันทำงานปีละคณะ หรือ 12 เดือนครั้งจะเปลี่ยนเวรชุดใหม่ขึ้นไปปฏิบัติงานแทน

นอกจากนั้น หน่วยงานทหาร ได้สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค คือ ปรับปรุงถนนทางเข้าบริเวณพื้นที่โครงการฯ

2) งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน

การสนับสนุนงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ได้สนับสนุนงบประมาณดังต่อไปนี้

-สนับสนุนในรูปการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงามให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่ได้ดูแลในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ตั้งแต่เรื่องถนนหนทางที่เป็นทางเชื่อมต่อเข้าพื้นที่โครงการฯ หรือถนนทางเข้าหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบในเขตท้องถื่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ซึ่งรวมถึงหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ ที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านยะหลา บ้านห้าหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาซู และบ้านอาเทอ

-สนับสนุนการพัฒนาสาธารณูปโภค ได้แก่ การปรับปรุงระบบไฟฟ้า น้ำประปา โดยจะประสานหน่วยงานไฟฟ้าในเรื่องการขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้คือบ้าน ยะหลา บ้านห้าหก บ้านอาซูและบ้านอาเทอ ยกเว้นบ้านห้วยเต่าที่การขยายเขตไฟฟ้าที่ใช้ปัจจุบันยังไม่ถึง

-สนับสนุนงบประมาณดูแลเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ดูแลครัวเรือนยากจน ดูแลแก้ไขปัญหาค่าการประสบอุทกภัย วาตภัยของชาวบ้าน

-เรื่องทางสังคม ได้สนับสนุนการดูแลสุขภาพเรียบร้อยและความสงบสุขในหมู่บ้าน คือสนับสนุนงบประมาณผ่านผู้นำหมู่บ้านในออกตรวจเวรยาม หรืออยู่เวรยามของผู้เฒ่าในการดูแลสุขภาพความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน สนับสนุนการสร้างป้อมยามที่פקสายตรวจประจำหมู่บ้านในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านยะหลา บ้านห้าหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาซู และบ้านอาเทอ

-สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวบ้านได้ถือปฏิบัติกันมาช้านาน เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานหรือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม ได้เรียนรู้ต่อๆ กันไป เช่น ประเพณีที่นักท่องเที่ยวชอบมาดูกันมาก คือประเพณีการกินวอ ชาวบ้านจะจัดกันขึ้นในเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมักจะมาเที่ยวดูการกินวอของชาวเขาในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ และมาดูวิถีชีวิตของชาวบ้าน การกิน การอยู่ การประกอบอาชีพ ว่าชาวบ้านเขาอยู่กันอย่างไรร

2.6 ความปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคือพนักงานโครงการฯ พบว่า พื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ตั้งอยู่ติดแนวเขตชายแดนพม่า ประมาณ 1.5 กิโลเมตร บริเวณดังกล่าวอยู่ใกล้แนวเขตป้องกันของทหารว่าแดงหรือทหารพม่า จึงมีการคุ้มครองจากชุดประสานคุ้มครองและป้องกันสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม จากหน่วยต่างๆ ได้แก่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 7 กองพลทหารราบที่ 7 กองทัพภาคที่ 3 จำนวน 9 นาย ประกอบด้วยหัวหน้าชุด 1 นาย รองหัวหน้าชุด 1 นาย นายสิบปฏิบัติการ 3 นาย ลูกชุดจำนวน 4 นาย กิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การรักษาความปลอดภัย การจัดการลาดตระเวนรอบโครงการทั้งกลางวันและกลางคืน และการจัดจุดตรวจการเข้าออกบริเวณพื้นที่โครงการอย่างเข้มงวด ซึ่งการทำงานของชุดประสานคุ้มครองและป้องกันนั้นจะมีการ

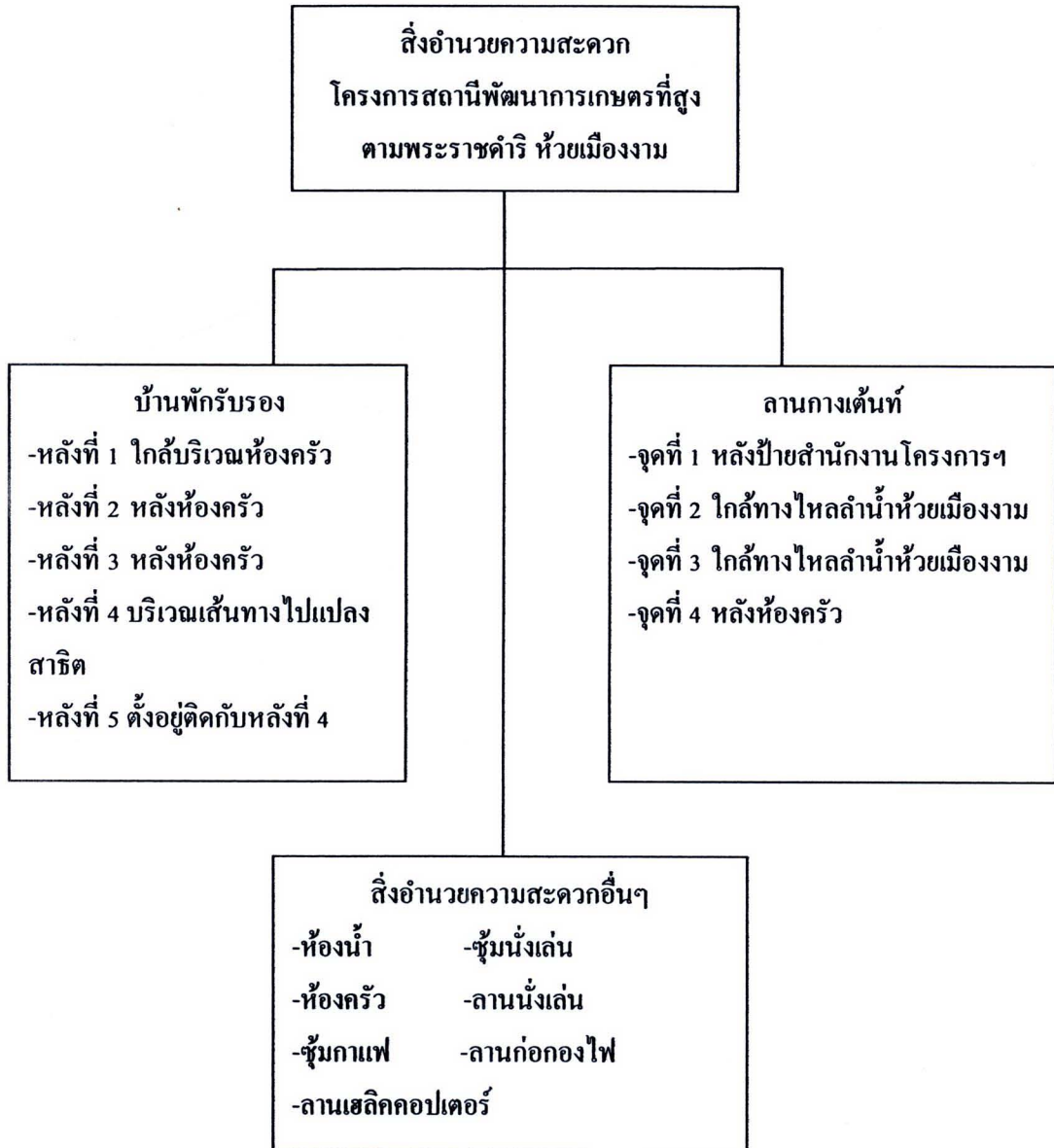
ผลัดเปลี่ยนเวรกันทำงานปีละคณะ หรือ 12 เดือน/ครั้ง โดยจะเปลี่ยนเวรชุดใหม่ขึ้นไปปฏิบัติงานแทน

ภาพ 4.6 ทหารชุดคุ้มครองความปลอดภัย

2.7 สิ่งอำนวยความสะดวก

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่โครงการฯ มีหลายอย่าง ได้แก่ บ้านพักรับรอง ลานกางเต็นท์ ซึ่งจะมีหลายๆ จุด และนอกจากนั้นยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องครัว ชุมนกแพ ชุมนั่งเล่น ลานนั่งเล่น ลานก่อกองไฟ และรวมถึงลานเฮลิคอปเตอร์

ภาพ 4.7 แผนผังสั่งอำนวยการความสะดวก

2.7.1 มีบ้านพักสำหรับรับรองนักท่องเที่ยว

สำหรับบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการทั้งหมด มีจำนวน 4 หลัง นักท่องเที่ยวสามารถพักได้ประมาณ 25-30 คน

ลักษณะบ้านจะเป็นบ้านไม้ผสมปูนชั้นเดียว ห้องพักรับรองแขกจะเป็นห้องโถงใหญ่สำหรับให้แขกที่มาเป็นชุดใหญ่ประมาณ 10 คน ขึ้นไปรวมกันพัก การสร้างบ้านด้วยไม้ผสมปูนเพื่อให้มีความแข็งแรง ทนต่อพายุลมพัดแรงในช่วงหน้าพายุ การตกแต่งหน้าบ้านจะเป็นแบบธรรมชาติคือประดับด้วยหินบริเวณหน้าบ้านเพื่อให้ดูเย็นตา

หลังที่ 1 ตั้งอยู่ใกล้บริเวณโรงครัว รับคนได้ ประมาณ 10 คน ขึ้นไป

หลังที่ 2 ติดหลังห้องครัว ทางเดินไปน้ำตกและแปลงเกษตร บริเวณที่ 1 รับคนได้ 3 คนต่อห้อง มีห้องน้ำในตัว

หลังที่ 3 ติดหลังห้องครัว ทางเดินไปน้ำตกและแปลงเกษตร รับคนได้ 3 คนต่อห้อง มีห้องน้ำในตัว

หลังที่ 4 ตั้งอยู่จุดกลางบริเวณ เส้นทางไปแปลงสาธิตศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง และแปลงเกษตร

หลังที่ 5 ตั้งอยู่ติดกับหลังที่ 4 (บ้านหลังที่ 4,5 เป็นบ้าน A เฟม ส่วนใหญ่จะให้แขก VIP จะมีเฟอร์นิเจอร์ เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องทำน้ำอุ่น ฝักบัว โต๊ะเครื่องแป้ง เตียง และหน้าบ้านจะมีลานกางเต็นท์ ได้ประมาณ 3 เต็นท์ใหญ่

ภาพ 4.8 บ้านพักรับรองนักท่องเที่ยว

2.7.2 มีลานไว้กางเต็นท์เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

สำหรับลานกางเต็นท์เพื่อบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม มีลานกางเต็นท์ที่ได้หลายจุด รวมทั้งหมดในพื้นที่โครงการฯ สามารถกางเต็นท์ ได้ประมาณ 100 หลังๆ ละ 2 คน รวมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 200 คน จุดที่นักท่องเที่ยวชอบกางเต็นท์ จะมีประมาณ 4 จุด

จุดที่ 1 คือจุดกางเต็นท์หลังป้ายสำนักงาน โครงการฯ ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะอยู่บนเนินเขาสามารถมองเห็นวิวได้ชัดเจน รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน

จุดที่ 2 คือจุดกางเต็นท์ใกล้ทางไหลผ่านของลำน้ำห้วยเมื่องงาม บริเวณดังกล่าว ตอนกลางคืนที่นักท่องเที่ยวพักผ่อนจะเป็นจุดที่ได้ยินเสียงไหลผ่านของลำน้ำที่ชัดเจน จุดนี้รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน

จุดที่ 3 จะห่างจากจุดที่สองไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 50 เมตร ซึ่งจะเป็นจุดกางเต็นท์ที่ใกล้ทางไหลผ่านของลำน้ำห้วยเมื่องงามเช่นกัน รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน

จุดที่ 4 หลังห้องครัว บริเวณดังกล่าวจะอยู่บนเนินเขาสามารถมองเห็นวิวได้ชัดเจน รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน

2.7.3 มีลานก่อกองไฟ เพื่อกิจกรรมเล่นรอบกองไฟของนักท่องเที่ยว

2.7.4 มีห้องน้ำที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งหมด จำนวน 8 ห้อง

ภาพ 4.9 ลานกางเต็นท์

2.8 ความสามารถในการรองรับ

2.8.1 ด้านจำนวนนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์พนักงาน โครงการฯ และชาวบ้านในชุมชน เล่าว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ จะมีอยู่ 2 ประเภท คือ

ประเภทไปแล้วกลับ จะเป็นนักท่องเที่ยวไม่พักค้างคืนประเภทที่แวะเข้ามาเที่ยวระหว่างวัน แล้วกลับออกจากโครงการฯ จะมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ประเภทที่พักค้างคืนก็จะมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเช่นเดียวกันโดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแล้วค้างคืน ทางโครงการฯ จะได้รับการประสานล่วงหน้าว่าจะมาพักค้างคืนวันไหนและจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนนั้นมีจำนวนเท่าไร ทางโครงการฯ ก็จะจัดเตรียมสถานที่เรือนรับรองหรือที่พักให้ตามที่ได้รับการประสานงาน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มได้มีการประสานในเรื่องการจัดเตรียมการเล่รอบกองไฟ และให้จัดเตรียมในเรื่องอาหารและอาหารว่างให้ ทางโครงการฯ ก็จะจัดเตรียมไว้ แต่ต้องมีการประสานงานไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการจัดเตรียมของโดยเฉพาะอาหารและอาหารว่างต้องมาจัดซื้อจากข้างล่างคือตัวอำเภอแม่ฮาด เพราะพื้นที่โครงการฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่า การหาซื้อของประเภทต่างๆ ค่อนข้างลำบาก ดังนั้น การจัดซื้อของทุกประเภทต้องจัดหาซื้อจากในตัวเมืองแม่ฮาดและตัวเมืองฝาง หรือตลาดในอำเภอฝาง เพื่อจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าตามที่ได้รับการประสานงาน ซึ่งทางโครงการฯ จะมีพนักงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว บางกลุ่มมาเที่ยวชมธรรมชาติด้วยและมาจัดกิจกรรมด้วย นอกจากกิจกรรมเล่รอบกองไฟก็จะมีกิจกรรมงานวันเกิด กิจกรรมงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ การมาท่องเที่ยวในโครงการฯ ในช่วงที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากที่สุดคือช่วงเดือนธันวาคม สำหรับช่วงเวลาปกติ ก็มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโครงการฯ อยู่อย่างต่อเนื่อง ประมาณวันละ 10 คน

ดังนั้น ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ณ ปัจจุบันจะมีเพียงพอสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวโดยปัจจุบัน ในส่วนของบ้านพักรับรองสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 25-30 คน และในส่วนของกางเต็นท์นอน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 200 คน

2.8.2 ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

ในบริเวณพื้นที่โครงการฯ มีเนื้อที่ประมาณ 7,000 ไร่ มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับรับนักท่องเที่ยว ในจุดกางเต็นท์ 4 จุด สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ประมาณ 200 คน มีบ้านพักรับรอง จำนวน 5 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 25-30 คน และปัจจุบันในจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมโครงการฯ ในช่วงที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากที่สุดคือช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนมีนาคม และปกติทุกวันในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนตุลาคม จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเฉลี่ย

แล้วประมาณ 10 คน ดังนั้นความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ณ ปัจจุบัน จะมีเพียงพอสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวโดยปัจจุบันสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 230 คน และจะสามารถขยายการรองรับนักท่องเที่ยวได้อีก ในพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องพื้นที่จุดกางเต็นท์ และจุดพักผ่อนรอบน้ำตก และเรือนรับรองสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้าง ซึ่งสามารถสร้างเพิ่มเติมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้

2.8.3 ด้านชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำและชาวบ้านในชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบะหลา บ้านห้าหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาฮู และบ้านอาเทอ ในด้านชุมชนตั้งแต่ผู้นำ ผู้นำกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชน ทั้ง ประธานแม่บ้าน ประธานเยาวชน ประธานผู้สูงอายุ อสม. และรวมถึงผู้นำทางภูมิปัญญาและเจ้าอาวาสวัดในชุมชนคือวัดแสนสุข ส่วนใหญ่จะเห็นด้วยและให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเวลาเข้าไปประสานงานให้มาร่วมกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่การเริ่มที่จะปรับปรุงและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางโครงการฯ ก็จะเป็นฝ่ายไปประสานงานหน่วยงานต่างๆ รวมถึงชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ได้เชิญมาร่วมประชุมปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อมาวางแผนร่วมกัน ทั้งผู้นำและชาวบ้านในชุมชนจะให้ความร่วมมือ และเห็นด้วยกับการพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าการยกระดับการพัฒนา และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน ตั้งแต่ชาวบ้านต้องมาร่วมในการพัฒนา ซึ่งทางโครงการฯ ก็จะมีการจ้างงานชาวบ้านให้มาร่วมปรับปรุงและพัฒนา ชาวบ้านก็ได้มีส่วนร่วมและมีรายได้ ตั้งแต่การปรับปรุงเรื่องสถานที่ ภูมิทัศน์ในโครงการฯ และการจัดสร้างเรือนรับรอง ก็จะอาศัยแรงงานจากชาวบ้านในชุมชน ซึ่งจะเน้นชาวบ้านในพื้นที่โครงการทั้ง 5 บ้านนี้ก่อน หากแรงงานไม่พอจึงจะขยายไปจ้างงานชาวบ้านในชุมชนอื่นๆ

2.8.4 ด้านสภาพแวดล้อม

พื้นที่ท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ การได้เข้าไปสัมผัสแล้วจะรู้สึกถึงความร่มรื่น ร่มเย็นจากธรรมชาติ และพื้นที่ป่าดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำห้วยเมื่องงาม ที่มีลักษณะของป่าไม้บนพื้นที่เป็นภูเขาบางแห่งสูงชันมาก ไม่สามารถขึ้นไปได้ แต่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนถ้าอยู่ในบริเวณพื้นที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ หรือระหว่างการเดินทางในบางจุด โดยเฉพาะการอยู่ในพื้นที่ตั้งโครงการฯ จะมองเห็นได้เด่นชัด ในภาพของภูเขาที่เป็นภูเขาซ้อนกันขึ้นเป็นชั้นๆ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก โดยเฉพาะภูเขาทางด้านทิศตะวันตกของโครงการฯ จะมองเห็นภาพที่ชัดเจนมาก ประกอบกับเสียงน้ำตกที่ไหลผ่านจากยอดคอยที่สูงชันผ่านลงสู่ลำน้ำห้วยเมื่องงามที่มีเสียงดังกล่อมอยู่ตลอดเวลา อีกลักษณะหนึ่งของคอยหรือภูเขาในพื้นที่โครงการฯ คือ

ลักษณะของภูเขาหรือคอยจะเป็นสามเส้า ชาวบ้านบริเวณนั้นจะเรียกว่า “คอยสามเส้า” และคอยดังกล่าวมีขนาดเท่ากัน มองดูแล้วจะมีลักษณะเป็นสามเส้าและป่าตรงบริเวณดังกล่าวก็จะมีต้นไม้ขึ้นหนาที่บ่งชี้เช่นเดียวกัน ในระหว่างการเดินทางขึ้นโครงการฯ เส้นทางในการเดินทางบางจุดสามารถมองเห็นวิวและสภาพเศรษฐกิจของอำเภอฝาง และอำเภอแม่อายได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเดินทางในเวลากลางคืนจะเห็นแสงไฟจากข้างล่าง คืออำเภอฝางและอำเภอแม่อาย

2.9 ความสามารถในการบริหารจัดการ

2.9.1 ความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ

จะเห็นว่างบประมาณในการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางโครงการฯ ได้รับงบประมาณจากทั้งภายในโครงการฯเอง คือจากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และงบประมาณจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และงบประมาณจากภายนอก คือจากหน่วยงานทหาร หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ซึ่งทำให้การพัฒนาโครงการฯ เกิดความคล่องตัวในการพัฒนา สามารถพัฒนาโครงการฯให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้โดยไม่มีปัญหาในเรื่องการต้องหางบประมาณมาใช้ในการพัฒนา ถึงแม้การจัดสรรงบประมาณจะล่าช้าจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการภายใน หรือการถัวจ่ายงบประมาณในบางงาน เนื่องจากงบประมาณบางงานจะมีมาก แต่ในบางงานก็จะมีน้อยแต่ในส่วนที่มีน้อยนั้นกลับต้องมีการพัฒนามาก ดังนั้นในการบริหารจัดการงบประมาณจึงต้องมีการพิจารณาความเร่งด่วนของงาน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งหากไม่ดำเนินการพัฒนา ก่อนแล้วจะส่งผลเสียต่อการท่องเที่ยวและระบบนิเวศ แต่ด้วยศักยภาพโครงการฯ สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณได้โดยไม่มีปัญหา

2.9.2 ความสามารถในการจัดการบุคลากร

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นโครงการฯที่มีเจ้าหน้าที่ พนักงานโครงการฯ ที่ทำงานประจำ จำนวนมากกว่า 20 คนดังนั้นในเรื่องของการบริหารจัดการบุคลากร จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นงานที่สำคัญในการส่งเสริมโครงการฯเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นโครงการฯ จึงได้จัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน ได้แก่ พนักงานต้อนรับ พนักงานเดินป่า พนักงานประจำฐานการเรียนรู้ในแต่ละฐานซึ่งต้องมีความรู้ในฐานการเรียนรู้ต่างๆ อย่างชัดเจนสามารถอธิบายเรื่องราวแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่นฐานการเรียนรู้เรื่องการทำน้ำส้มควันไม้ก็ต้องมีความรู้และสามารถอธิบายวัตถุประสงค์ที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน วิธีการทำให้แก่นักท่องเที่ยวได้ พนักงานประจำฐานการปลูกพืชผักเมืองหนาวก็ต้องสามารถอธิบายวิธีการปลูก

วิธีการดูแลให้แก่นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนั้นยังมีพนักงานรักษาความปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานภายในโครงการฯ ด้วย และที่สำคัญต้องสร้างขวัญและกำลังใจแก่พนักงานให้ตั้งใจปฏิบัติงาน

2.9.3 ความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

จะเห็นว่าในพื้นที่โครงการฯ สิ่งที่เคยในพื้นที่โครงการฯ คือ การมีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ร่มรื่น ชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจและอยากกลับมาเที่ยวอีก

พื้นที่ป่าในบริเวณโครงการฯ ณ ปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาเรื่องการบุกรุก ตัดไม้ ทำลายป่า การเผาป่า และการแผ้วถางป่า แม้แต่ไฟป่าซึ่งในฤดูแล้งปกติหลายพื้นที่ที่เกิดไฟป่าซึ่งควบคุมยาก แต่พื้นที่ป่าห้วยเมืองงามจะไม่มีปัญหาเรื่องการเกิดไฟป่า หลายพื้นที่เกิดปัญหาการบุกรุก แผ้วถาง แต่ในป่าห้วยเมืองงามไม่มีปัญหาดังกล่าว เนื่องจากการบริหารจัดการจะใช้หลักการมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ประสานการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และโครงการฯ ได้จัดเจ้าหน้าที่แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายดูแลไฟป่า ฝ่ายดูแลการตัดไม้ทำลายป่า ฝ่ายดูแลเกี่ยวกับการบุกรุกแผ้วถางป่า ฝ่ายดูแลเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่า อย่างชัดเจน โดยให้อยู่เฝ้าระวัง ฝ่ายดูแลตลอดทุกช่วงเวลาทั้งกลางวันกลางคืน และนอกจากนั้นโครงการฯ ได้ดึงให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยโครงการฯ ว่างจ้างให้ชาวบ้านร่วมปลูกป่า ร่วมทำแนวกันไฟ ร่วมป้องกันไฟป่า ส่วนหนึ่งทำให้ชาวบ้านมีรายได้และเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนพื้นที่ป่า และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าห้วยเมืองงามด้วย

นอกจากนั้น ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโครงการฯ ได้ประชาสัมพันธ์โดยการปิดป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันไม่ให้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเช่น เรื่องการทิ้งขยะของนักท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ โดยโครงการฯ ได้จัดเตรียมที่ทิ้งขยะไว้ให้เรียบร้อยเป็นจุดๆ ประชาสัมพันธ์เรื่องการนำกล้าไม้ป่าโดยเฉพาะกล้าเล็กและนักท่องเที่ยวต้องการนำไปปลูกที่บ้านหรือที่สวนตัว โครงการฯ ก็ได้ประชาสัมพันธ์ถึงโทษรวมถึงความผิดสำหรับการนำต้นไม้ป่าหรือของป่าออกจากพื้นที่ป่า เพื่อเป็นป้องกันรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ

สรุป จากการศึกษาปัจจัยภายใน โครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูง ห้วยเมืองงาม และเทียบเคียงกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม จะเห็นถึงศักยภาพของโครงการฯ ว่ามีปัจจัยภายใน ด้านพื้นที่คือ มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ได้แก่ มีจุดชมวิวที่เป็นธรรมชาติ มีน้ำตกที่

สวยงาม มีป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีบ้านพักรับรอง จุดกางเต็นท์ มีห้องน้ำ สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ด้านการจัดการ มีการจัดการบุคลากรในการให้บริการ ด้านอาหาร ประชาสัมพันธ์ และมีการจัดการงบประมาณ ด้านกิจกรรมมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ กิจกรรมการเที่ยวชมธรรมชาติหรือการเดินป่า กิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมสาธิตการปลูกผัก ไม้ดอก ไม้ผล นอกจากนั้น ในเรื่องการมีส่วนร่วม ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในการรักษาความปลอดภัย นักท่องเที่ยวที่สนใจมาเที่ยวแล้วจะมีความปลอดภัยสูง เนื่องจากมีหน่วยรักษาความปลอดภัยอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง

4.2.2 ปัจจัยภายนอก

1) เส้นทางคมนาคม

การคมนาคมสำหรับการไปท่องเที่ยวโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม มีเส้นทางคมนาคมหลายเส้นทางที่สามารถเดินทางไปถึงโครงการได้ และทุกเส้นทางลักษณะของถนนจะเป็นถนนลาดยางตลอดแนวเส้นทาง

เส้นทางที่หนึ่ง การเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ การใช้เส้นทางจะใช้เส้นทางถนนสาย เชียงใหม่ - ฝาง ในการเดินทางจะเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลหรือรถโดยสารก็ได้ ถ้าเดินทางโดยรถส่วนบุคคลหรือรถยนต์ส่วนตัว สามารถใช้เส้นทางหมายเลข 107(เชียงใหม่ - ฝาง)ต่อด้วยเส้นทางหมายเลข 1098 (ฝาง - แม่จัน) จากเชียงใหม่ถึงตำบลท่าตอน อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 209 กิโลเมตร ผ่านตำบลท่าตอนเลี้ยวซ้ายอีก 42 กิโลเมตรถึงสถานีฯ ประมาณ 6 กิโลเมตร รวมระยะทาง 215 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชียงใหม่ และหากเดินทางโดยรถโดยสารจะใช้โดยสารได้ 2 ประเภท คือการโดยสารรถบัส เชียงใหม่-ท่าตอน จนสุดสาย หรือการโดยสาร รถตู้ เชียงใหม่-ท่าตอน จนสุดสาย จากนั้นต่อรถบัสโดยสาร ท่าตอน-เชียงราย หรือรถบัสแดง ไปลงที่ กิโลเมตรที่ 42 เพื่อจะต่อรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างขึ้นไปพื้นที่โครงการฯ อีกประมาณ 6 กิโลเมตร

เส้นทางที่สอง การเดินทางขึ้นโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม การเดินทางจากจังหวัดเชียงราย สามารถใช้เส้นทางสาย แม่จัน - ฝาง ในการเดินทางจะใช้รถยนต์ส่วนบุคคล หรือรถโดยสาร สาย เชียงราย-ท่าตอน ก็ได้ โดยใช้เส้นทางหมายเลข 1098 ถึงบ้านสุขฤทัย ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 40 กิโลเมตร เลี้ยวขวาอีก 42 กิโลเมตรถึงสถานีฯ ต่อไปอีกประมาณ 6 กิโลเมตร รวมระยะทางจากจังหวัดเชียงราย ประมาณ 46 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชียงรายถึงสถานีโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ประมาณ 1 ชั่วโมง

เส้นทางที่สาม การเดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ จากจังหวัดเชียงใหม่ ถึงโครงการฯ ประมาณ

50 นาที ส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานราชการ หรือทหารที่ใช้บริการเส้นทาง เฮลิคอปเตอร์ เพื่อไปตรวจงาน

2) นโยบายรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้การสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ งานบริหาร โครงการ เช่น การดำเนินงานอำนวยการ ตั้งแต่การต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งในโครงการดังกล่าวจะมีบริการเครื่องดื่มสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนของค่าใช้จ่ายนั้นขึ้นอยู่กับทางนักท่องเที่ยวจะบริจาคให้แก่โครงการฯ เพื่อเป็นกองทุนในการสนับสนุนนักท่องเที่ยวชุดต่อไป

2.1.1 นโยบายในการปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ

งานบริหารโครงการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายในการปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ ตั้งแต่การตกแต่งอาคาร สถานที่ เช่น การสร้างและปรับปรุงเรือนรับรองนักท่องเที่ยว การปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับ การปรับและตกแต่งพื้นที่ ซึ่งการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่โครงการฯจะต้องสอดคล้องกับระบบนิเวศและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นได้มีนโยบายในการปรับปรุงอาคารสำนักงานโครงการฯ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคต่างๆ ตั้งแต่ระบบไฟฟ้า ซึ่งการไฟฟ้ายังขยายเขตมาไม่ถึงพื้นที่โครงการฯ โครงการฯจึงได้พัฒนาโดยใช้ระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาเซลล์) และพัฒนาระบบน้ำประปาโดยการจัดสร้างประปาภูเขา

2.1.2 นโยบายพัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม

งานสนับสนุนชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม หรือป่าที่ถูกลักลอบตัดและทำลาย เช่น การปลูกป่าหรือต้นไม้ที่มีขึ้นอยู่แล้วในป่าบริเวณโครงการฯ โดยส่งเสริมให้มีการปลูกป่าทั่วไป โดยดูว่าในพื้นที่มีต้นไม้อะไรบ้างก็ให้ปลูกเสริมต้นไม้ประเภทนั้นสาเหตุเนื่องจากการปลูกไม้ป่าที่ขึ้นอยู่แล้วในบริเวณพื้นที่ป่านั้นจะทำให้ได้พันธุ์ไม้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือสภาพอากาศและต้นไม้เหล่านั้นจะโตเร็ว โอกาสตายก็น้อย สำหรับพื้นที่ป่าที่จะปลูกนั้นให้เน้นพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมหรือพื้นที่ป่าที่ถูกตัดไม้ทำลายป่าเพื่อพื้นที่ป่าจะได้กลับคืนสู่สภาพป่าที่สมบูรณ์

2.1.3 นโยบายปลูกสร้างป่าหวายในพื้นที่โครงการ

การปลูกสร้างป่าหวาย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการปลูกสร้างป่าหวายในพื้นที่โครงการฯ เนื่องจากสภาพพื้นที่ป่าในพื้นที่โครงการฯเป็นป่าที่มีความ

เหมาะสมกับการปลูกป่าหยาบได้ดี และนอกจากนั้นเป็นการส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านได้ใช้สอยประโยชน์จากป่าหยาบ ตั้งแต่การเก็บหน่อหยาบสำหรับการประกอบอาหาร เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของชาวบ้าน และเพื่อให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้ในส่วนของหยาบที่มีอายุพอประมาณที่จะใช้ในการทำเครื่องจักสาน ชาวบ้านก็สามารถนำต้นหยาบมาทำการจักสานเครื่องใช้สอยในบ้านเรือนของตนเอง และหากมีปริมาณมากๆ ชาวบ้านก็สามารถทำการจักสานเพื่อเป็นอาชีพได้ ทำให้ลดการตัดไม้ทำลายป่าได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การมีป่าหยาบให้ชาวบ้านได้ใช้สอย ชาวบ้านจะรู้สึกรักและหวงแหนป่า ลดการเผาป่า เนื่องจากชาวบ้านเมื่อได้ประโยชน์ใช้สอยจากป่าหยาบก็จะระวังไม่ให้ป่าหยาบถูกทำลาย อันจะทำให้ไม่มีหยาบมาใช้สอยก็จะช่วยกันดูแลรักษา เป็นการรักษาป่าอีกทางหนึ่ง

2.1.4 นโยบายการปลูกป่าไม้ใช้สอย

การปลูกป่าไม้ใช้สอย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการปลูกไม้ใช้สอย เช่น ไม้ไผ่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ยางพญาเสือโคร่ง ซึ่งไม้ดังกล่าว เป็นไม้ประเภทที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด ทั้งใช้ในการปลูกสร้างบ้าน ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค ฯลฯ การเลือกพื้นที่ปลูกให้เลือกพื้นที่ปลูกไม้ใช้สอยในพื้นที่ป่าที่ไม่มีเจ้าของ และอยู่บริเวณใกล้บ้านของแต่ละหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านช่วยกันปลูกแล้วก็ให้ช่วยกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งชาวบ้านก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากป่านั้น ไม่มีการทำลาย หรือการแผ้วถาง หรือเผาป่า เนื่องจากกลัวไม่มีป่าไว้ใช้สอย แต่จะช่วยกันดูแล และหากต้องการใช้สอยก็จะนำมาเพื่อใช้สอยในครัวเรือนเล็กน้อยเท่านั้น

2.1.5 นโยบายมีการปลูกเสริมป่าในพื้นที่ป่าที่ยังไม่สมบูรณ์

การปรับปรุงระบบนิเวศดินน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการปลูกเสริมป่าในพื้นที่ป่าที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น พื้นที่บางแห่งต้นไม้อาจจะขึ้นไม่ค่อยดีก็มีนโยบายให้มีการปลูกเสริม ส่วนใหญ่จะเน้นให้ปลูกในพื้นที่ใกล้บริเวณต้นน้ำก่อน เพื่อสร้างระบบนิเวศให้สมบูรณ์ ป่าไม้ที่ส่งเสริมให้ปลูกส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้ยางพญาเสือโคร่ง ไม้ซ้อ เนื่องจากไม้ประเภทดังกล่าว เป็นไม้ที่ขึ้นในพื้นที่เดิม จะทำให้โตเร็ว เนื่องจากเหมาะกับพื้นที่และบรรยากาศ

2.1.6 นโยบายการเพาะชำกล้าไม้

การเพาะชำกล้าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายเพาะชำกล้าไม้ โดยการเพาะชำแล้ว ก็มีการประชาสัมพันธ์แจกจ่ายกล้าไม้ ให้ประชาชนทั่วไปทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน นำไปปลูกในพื้นที่ของตนเองและพื้นที่สาธารณะ วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อสร้างสมดุลให้กับธรรมชาติ และนอกจากนั้น ก็เป็นการสร้างจิตสำนึกให้รู้จัก

รักและหวงแหนช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสร้างความสมดุลให้กับ สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะป่าไม้ที่ถูกทำลายไปเป็นส่วนใหญ่ควรมีการปลูกทดแทน

2.1.7 นโยบายการทำแนวกันไฟ

การทำแนวกันไฟ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการทำแนวกันไฟ โดยเฉพาะในพื้นที่โครงการฯ จะเป็นการส่งเสริมการปลูกป่าประเภทไม้ใช้สอยและป่าหวาย ดังนั้น เพื่อให้ชาวบ้านได้มีไม้ใช้สอยและมีป่าหวายเพื่อใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป จึงมีการส่งเสริมในการจัดทำแนวกันไฟป้องกันการลุกลามไฟป่าลูกกลามป่าเหล่านั้น สาเหตุเนื่องจากจุดแล้งไฟป่ามักจะลุกลามทุกปี อาจเนื่องจากชาวบ้านบางคนที่ไม่เก็บหาของป่าและจุดไฟทิ้งไว้หรือชาวบ้านที่นำวัวควายไปเลี้ยงและจุดไฟให้วัวควายแล้วไม่ได้ดับจึงกลายเป็นไฟป่าที่ลุกลาม ซึ่งผลกระทบจะทำให้สภาพป่าถูกไฟป่าเผาและลุกลามไปทั่ว ทำให้ป่าที่ถูกไฟป่าลุกลามเป็นป่าไม้ที่ไม่อุดมสมบูรณ์ การทำแนวกันไฟจะป้องกันการลุกลามของไฟป่า โดยการทำแนวกันไฟนั้นจะทำรอบพื้นที่ป่าที่โครงการฯ รับผิดชอบ วิธีการทำคือใช้วิธี การถางหญ้าให้โล่งเตียนรอบพื้นที่ป่า หรือพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ระยะกว้างประมาณ 8-12 เมตร เมื่อไฟป่าเกิดลุกลาม พอมายังตรงที่ทำแนวกันไฟ หรือพื้นที่ที่ถางไว้แล้ว ไฟก็ไม่สามารถลุกลามต่อไปได้หรืออาจลุกลามต่อไปได้ยากเนื่องจากเป็นดินไม่มีเชื้อเพลิงให้ลุกลามต่อไป

2.1.8 นโยบายการสร้างฝายกั้นน้ำ

การสร้างฝายให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีนโยบายให้มีการสร้างฝาย ตั้งแต่การสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน โดยวิธีการจะสร้างจากลำห้วยเล็กๆ หรือลำห้วยสาขาก่อนที่จะไหลลงสู่ลำห้วยถัดไป ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างฝายต้นน้ำแบบกั้นถาวรเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรสำหรับชาวบ้าน และหลังจากนั้นน้ำที่ไหลจากลำห้วยเล็กและลำห้วยถัดมาก็จะไหลลงสู่ลำห้วยสายหลัก เพื่อสร้างฝายกักเก็บน้ำสำหรับการเพาะเลี้ยงปลา อย่างเช่น ลำห้วยน้ำห้วยเมืองงาม ซึ่งลำห้วยดังกล่าวจะมีจุดเด่น คือมีน้ำไหลตลอดปี

2.2 นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน

ได้มีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงามให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่การปรับปรุงถนนหนทางเชื่อมต่อถนนเข้าพื้นที่โครงการฯ สร้างถนนทางเข้าหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบะหลา บ้านห้าหมาก บ้านห้วยเต่า บ้านอาซู และบ้านอาเทอ ซึ่งหมู่บ้านจะเป็นจุดเด่นในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวโครงการฯ ได้

2.2.2 ปรับปรุงระบบไฟฟ้า โดยประสานหน่วยงานไฟฟ้าในเรื่องการขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

2.2.3 ปรับปรุงระบบประปา เพื่อให้ชาวบ้านได้น้ำกินน้ำใช้ตลอดปี

2.2.4 พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ โดยการสนับสนุนเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังและครัวเรือนยากจน พร้อมสนับสนุนสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น

2.2.6 สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน โดยได้ร่วมกับฝ่ายปกครองส่งเสริมให้มีการจัดตั้งผู้นำหมู่บ้านไว้ทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านชะหลา บ้านห้ำหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาซู และบ้านอาเทอ โดยทั้ง 5 หมู่บ้านนอกจากจะมีผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำเผ่าแล้วยังมีผู้ใหญ่บ้านดูแลทั้ง 5 หมู่บ้านอีกชั้นหนึ่ง ในการดูแลและดูแลตั้งแต่เรื่องสังคม ความเรียบร้อยและความสงบสุขในหมู่บ้านคือ

-บ้านที่อยู่ในเขต หมู่ที่ 10 คือบ้านห้ำหก บ้านห้วยเต่า บ้านชะหลา มีผู้ใหญ่บ้าน คือ นายวิจารณ์ แสนลี่ คูแล

-บ้านที่อยู่ในเขต หมู่ที่ 11 คือ บ้านอาเทอ บ้านอาซู บ้านบาหลา ก็จะมีผู้ใหญ่บ้าน คือ นายธนโชติ แคนชำนาญกุล คูแล

2.2.7 ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน

เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวบ้านได้ถือปฏิบัติกันมาช้านานไว้ให้ลูกหลานหรือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอนได้มีนโยบายส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้คนรุ่นหลังหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สืบต่อกัน เช่น ประเพณีการกินวอหรือประเพณีปีใหม่ของชาวเขา ซึ่งเป็นประเพณีที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก และไม่สามารถเรียนรู้ได้ในชาวบ้านพื้นราบ แต่เป็นประเพณีชาวเขาโดยเฉพาะ โดยชาวบ้านจะจัดกันขึ้นในเดือน ธันวาคมถึงมกราคม ของทุกปี และนอกจากนั้นก็จะมี ประเพณีโล้ชิงช้า ประเพณีหาคู นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งนอกจากจะมาดูประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านแล้ว ก็มาดูวิถีชีวิต การกิน การอยู่ การประกอบอาชีพ ว่าชาวบ้านเขาอยู่กันอย่างไร ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งดีงามที่ต้องรักษาไว้ และจะเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวต่อไป

3. นโยบายของหน่วยงานทหาร

ทหาร ได้มีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

2.3.1 นโยบายรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

ทางหน่วยงานทหารได้มีนโยบายรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยการส่งกำลังทหารมาปฏิบัติงานประจำในพื้นที่โครงการฯ จัดตั้งชุดกำลังปฏิบัติการคุ้มครองพื้นที่บริเวณแนวชายแดน

คุ้มครองดูแลเจ้าหน้าที่ ผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่โครงการฯ ชาวบ้านในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพื้นที่โครงการฯ ให้มีความปลอดภัย

2.3.2 นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ได้ปรับเส้นทางหรือถนนที่มีความยากลำบาก เช่น การปรับถนนทางเข้าพื้นที่โครงการฯ เพื่อสะดวกสำหรับการเดินทางเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่โครงการฯ

2.4 นโยบายของศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย

ได้มีแนวนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีแนวนโยบาย คือ เน้นในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ให้รู้หนังสือ และสามารถอ่านออกเขียนได้ เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ ดังกล่าว ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ลงมา และที่สำคัญผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ในพื้นที่โครงการฯ ส่วนใหญ่ยังเขียนหนังสือไม่ได้และอ่านหนังสือไม่ออกซึ่งยังมีอยู่อีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น ทางหน่วยงานการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่อาว จึงพยายามเน้นในเรื่องดังกล่าว โดยจะมีครูการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำตำบล (ครู กสน.) หรือ ครูการศึกษาครอบครัวนอกโรงเรียนที่ให้บริการสอนหนังสือให้สำหรับชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ โดยใช้พื้นที่โครงการฯ เป็นสถานที่สำหรับการสอนหนังสือแก่ประชาชนที่สนใจ ซึ่งนอกจากจะเน้นในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนชาวคอยที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ แล้ว ยังได้เน้นและสอนในเรื่องอาชีพให้แก่ชาวบ้าน อย่างเช่น การส่งเสริมทำอาชีพที่เกิดจากฝีมือของชาวบ้านเอง ได้แก่ การจักสาน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ นอกจากนั้นยังได้เสริมความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่ชาวบ้าน โดยเน้นให้ใช้วัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น หลังจากนั้นได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านนำไปใช้สำหรับการทำเกษตรในพื้นที่ เพื่อเป็นการลดรายจ่ายสำหรับการทำการเกษตรของชาวบ้านและลดการใช้สารเคมีที่กำลังแพร่กระจายเข้าไปในพื้นที่อีกด้วย

2.5 นโยบายของโรงเรียนในพื้นที่โครงการ คือ โรงเรียนสุขฤทัย

โรงเรียนสุขฤทัยมีครูทั้งหมด 30 คน ครูใหญ่ชื่อ นายสมเพชร ชัยวรรณ โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการฯ ห่างจากสำนักงานโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ประมาณ 1 กม โรงเรียนได้มีแนวนโยบายให้เด็กทุกคนได้เรียนหนังสือ โดยวิธีการใช้การประชาสัมพันธ์แบบเข้าถึงหมู่บ้าน เข้าถึงผู้ปกครองของเด็กโดยการบุกถึงบ้านเพื่อชักชวนผู้ปกครองให้ส่งลูกหลาน ซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุตามเกณฑ์การเข้าเรียนต่อตั้งแต่ระดับ ป.1 ถึง ป.6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้ามาเรียนหนังสือในโรงเรียน สำหรับค่าใช้จ่ายในเรื่องการเรียนการสอนจะบริการฟรีให้แก่เด็กนักเรียนทุกคน ตั้งแต่เรื่องหนังสือ สมุด ดินสอ และอุปกรณ์การเรียนทุกอย่าง

การเรียนการสอนจะให้เด็กได้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นประถมศึกษาทุกๆ ไป และมีการเสริมในเรื่องอาชีพให้แก่เด็กเรียน โดยให้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐและเอกชน

3.1 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือป่าไม้ ได้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม โดยเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้ปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ การตกแต่งบริเวณสำนักงานโครงการฯ อาคาร สถานที่ การสร้างและปรับปรุงเรือนรับรองนักท่องเที่ยว การจัดทำสวทย่อม การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดทำซุ้มนั่งเล่น ลานนั่งเล่น การจัดทำซุ้มกาแฟ ห้องอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่โครงการฯ จะต้องสอดคล้องกับระบบนิเวศโดยและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นได้ส่งเสริมและดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยมีการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม หรือป่าที่ถูกลักลอบตัดและทำลาย โดยการปลูกป่าทดแทนเพื่อพื้นที่ป่าจะได้กลับคืนสู่สภาพป่าที่สมบูรณ์เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังได้มีการสร้างฝายให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ในการเกษตร และเพื่อผันน้ำให้มีน้ำไหลผ่านพื้นที่ในโครงการฯ ตลอดปี เป็นการสร้างความร่มรื่น ความชุ่มชื้น ความสวยงามให้พื้นที่โครงการฯ เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวโครงการฯ

3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน

ได้มีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงามให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้ช่วยพัฒนาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะการดูแลเรื่องถนนหนทางที่เป็นทางเชื่อมต่อเข้าโครงการฯ หรือถนนทางเข้าหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อสะดวกในการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว คือ บ้านชะหลา บ้านห้าหมก บ้านห้วยเต่า บ้านอาฮู และบ้านอาเทอ

นอกจากนั้น ได้ส่งเสริมในเรื่องประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวบ้านได้ถือปฏิบัติกันมาช้านาน เพื่อที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม วัฒนธรรม ประเพณีของชาวบ้านในชุมชนได้เรียนรู้ โดยเฉพาะประเพณีที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ คือ ประเพณีการกินวอ ประเพณีโล้ชิงช้า ซึ่งชาวบ้านจะจัดกันขึ้นในเดือนช่วงเดือน มกราคมถึงเดือนมีนาคม นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมักจะมาเที่ยวดูการกินวอของชาวเขาใน

หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ และมาดูวิถีชีวิตของชาวบ้าน การกิน การอยู่ การประกอบอาชีพ ว่าชาวบ้านเขาอยู่กันอย่างไร

3.3 ทหาร

ได้มีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีการจัดตั้งจุดกำลังปฏิบัติการคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในพื้นที่โครงการฯ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโครงการฯ แล้วมีความรู้สึกถึงความปลอดภัย และอยากมาเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเมื่อมาเที่ยวแล้วก็จะไปบอกต่อให้นักท่องเที่ยวรายอื่นๆ ต่อไป จึงมีการจัดตั้งจุดตรวจก่อนจะถึงในพื้นที่โครงการฯ เป็นจุดต่างๆ และมีการจัดทหารลาดตระเวนในสำนักงานโครงการฯ ตลอดทั้งกลางวันกลางคืน

3.4 ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ได้มีแนวนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีแนวนโยบาย คือ เน้นในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ให้รู้หนังสือ และสามารถอ่านออกเขียนได้เพื่อจะได้นำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโครงการฯ ให้เรียนรู้และเข้าใจได้ โดยจะมีครู กศน. หรือ ครู การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ให้บริการสอนหนังสือให้สำหรับชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ โดยใช้พื้นที่โครงการฯ เป็นสถานที่สำหรับการสอนหนังสือแก่ประชาชนที่สนใจ นอกจากนั้น นอกจากจะเน้นในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของชาวบ้านในชุมชนโดยเฉพาะชุมชนชาวคอยที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ แล้ว ยังได้เน้นและสอนในเรื่องอาชีพให้แก่ชาวบ้าน อย่างเช่น การทำอาชีพจากฝีมือของชาวบ้านเอง ได้แก่ การจักสาน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ การทำกระเป่าปอกลาย นอกจากนั้นยังได้เสริมความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ การแปรรูปอาหารให้แก่ชาวบ้าน โดยเน้นให้ใช้วัสดุในท้องถิ่น

3.5 ครูโรงเรียนในพื้นที่โครงการ คือครูในโรงเรียนสุขฤทัย

โรงเรียนได้มีแนวนโยบายให้เด็กทุกคนได้เรียนหนังสือ โดยเฉพาะตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนอกจากนั้น โรงเรียนยังได้สอนให้เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ และให้ความรู้เรื่องการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนได้ประชาสัมพันธ์ให้เด็กได้รู้ถึงเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เด็กนักเรียนทุกคนต้องรู้และสามารถอธิบายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ หากนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้เรื่องของธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของเด็กในพื้นที่โครงการฯ โดยปกติ โดยครูจะช่วยแนะนำในส่วนที่ต้องอธิบายให้แก่นักท่องเที่ยวว่าควรอธิบายหรือแนะนำเกี่ยวกับวิถีชีวิต ธรรมชาติ และประเพณี วัฒนธรรมในหมู่บ้านอย่างไร เพื่อให้

นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้และเข้าใจ ซึ่งโรงเรียนสุจริตยังมีแผนนโยบายจะสร้างมรดกท้องถิ่นน้อยสำหรับนักท่องเที่ยวยาว

4. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ในส่วนของการประชาสัมพันธ์จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพื้นที่โครงการฯ ทำให้ทราบว่าส่วนใหญ่จะทราบข่าวแหล่งพื้นที่โครงการฯ จากป้ายประชาสัมพันธ์และจากการบอกต่อๆ กันมา จากคนที่รู้จัก จากญาติ และสนใจจึงสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและมาตามที่บอกกล่าว

ซึ่งในการประชาสัมพันธ์ นอกจากจะประชาสัมพันธ์ทางป้ายประชาสัมพันธ์แล้ว โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ยังได้มีการประชาสัมพันธ์โดยแจ้งข่าวในที่ประชุมของโครงการพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ แจ้งข่าวในที่ประชุมเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน โครงการฯ หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องที่มาเข้าร่วมประชุมกับโครงการฯ เพื่อให้แจ้งข่าวต่อสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ ประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์โดยใช้แผ่นพับประชาสัมพันธ์ และประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต

สรุป จากการศึกษาปัจจัยภายนอกของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง ห้วยเมื่องงาม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อเทียบกับแนวคิดการกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2547) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบคือ 1) เอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ 2) การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ 3) มีการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยยึดหลักการอนุรักษ์ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเห็นถึงศักยภาพของโครงการฯ ว่ามีปัจจัยภายนอก ในด้าน เอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากร คือ การมีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนที่ตั้งคูดนักท่องเที่ยวย มีการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน โดยชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดผ่านการแนะนำ วิธีการนำเสนอข้อมูลจากโรงเรียนสุจริตและครูการศึกษา นอกกระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบาย (ครู กสน.) ในด้านการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการเจ้าหน้าที่ โดยจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ จัดชาวบ้านฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายบริการ ฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ฝ่ายรักษาความปลอดภัย และสุดท้ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร โครงการมีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตั้งแต่ การปลูกเสริมป่า การดูแลรักษาป่า การป้องกันไฟป่า

4.2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวบ้านในชุมชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ หรือภาคีการพัฒนา คือเจ้าหน้าที่จาก 5 ส่วนงาน ได้แก่ พนักงานโครงการ ทหาร ครู โรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้และการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำตำบล (ครู กศน.) และเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ทำให้ทราบว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลายส่วน หลายเรื่อง สามารถแยกประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

1.1 ศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการดูแลทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สมบูรณ์ เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การแผ้วถางป่า การเก็บของป่า การล่าสัตว์ ปัญหาไฟป่า สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการลักลอบตัดไม้หรือการล่าสัตว์ของชาวบ้านสำหรับนำไปขาย หรือการหาของป่าอื่นเพื่อนำไปขาย

1.2 ศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการค้าพืชป่า สัตว์ ที่สำคัญ เช่น กัลยไม้ ซึ่งในโครงการฯ ได้รักษาพืชป่าไว้เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้

1.3 ศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเนื่องจากพื้นที่โครงการฯ ได้พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เช่น น้ำตกที่สวยงามและร่มรื่น ป่าไม้ที่บึงที่ทำให้ร่มรื่นได้บรรยากาศของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งที่ทราบข่าวก็พากันมาเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวมาจากที่อื่น โดยมาเที่ยวชั่วคราวเข้ามาเย็นกลับ หรือบางรายก็มาพักค้างคืน ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมักนำของติดไม้ติดมือมากินด้วย กินแล้วบางรายทิ้งเริ่รูดในป่าก็มีบ้างแต่ยังไม่เป็นปัญหา หรือบางรายมาก่อนไฟผิง ก็ได้ทำการตัดไม้ในป่าเพื่อทำฟืนก่อไฟผิง การแก้ไขปัญหามาโครงการฯ ได้ใช้วิธีประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงความเสื่อมโทรมของป่าที่เกิดจากการท่องเที่ยว การตัดป่าประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ ในช่วงของป่าบริเวณน้ำตกหรือแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดชมวิวยังน้อยเป็นการเตือนสติให้นักท่องเที่ยวหรือชาวบ้านที่มาเที่ยวได้รับรู้และระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของป่าและสิ่งแวดล้อมขึ้น

1.4 ศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแหล่งน้ำ ในช่วงหน้าแล้งน้ำที่เคยไหลสร้างความร่มรื่นและสวยงามจะเริ่มลดลง สาเหตุเนื่องจากพื้นที่ป่าในบริเวณโครงการฯ เป็นภูเขาที่ลาดชัน ทำให้การกักเก็บน้ำได้น้อย วิธีการแก้ไขคือมีการสร้างฝายชะลอน้ำเพราะฝายสามารถชะลอการไหลของน้ำและคัดตะกอนทำให้พื้นที่ของลำห้วยต่างๆ มีความชุ่มชื้นเมื่อลำห้วยมีความชุ่มชื้น

แล้ววันเวสน์ของป่าไม้ก็จะกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

2) ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา

2.1 ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนานุเคราะห์

2.1.1 นุเคราะห์ฝ่ายบริหารจัดการ

ในส่วนของฝ่ายบริหารจัดการ ตั้งแต่เรื่องสาธารณูปโภค ควรมีการบริหารจัดการในเรื่องสาธารณูปโภคให้สะดวกสบายที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมโครงการฯ ถนนทางเข้าพื้นที่โครงการฯ ทางเดินชมป่า ควรมีการดูแลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวบางรายต้องการเดินป่า ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติในป่าแต่ไม่ชอบความลำบาก เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจัดการต้องคอยดูแลในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ห้องน้ำสำหรับบริการนักท่องเที่ยวควรสะอาด และปลอดภัย เพราะห้องน้ำเป็นสถานที่แรกที่นักท่องเที่ยวทุกรายเมื่อเดินทางไกลมาถึงแล้วต้องถามหาและเยี่ยมชม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้หญิงซึ่งจะเน้นในเรื่องนี้มาก นอกจากนั้น ควรมีบริการน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมโครงการฯ ซึ่งจะสัมพันธ์กับมารยาทของคนไทยโดยเฉพาะคนพื้นเมืองเหนือ ในต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชมบ้าน

ในเรื่องภูมิทัศน์ในพื้นที่โครงการฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจัดการต้องดูแลเป็นพิเศษ โดยเฉพาะต้นไม้ พืชพันธุ์ไม้ต่างๆ สภาพแวดล้อมในพื้นที่โครงการฯ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดูร่มรื่นเป็นธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ทั้งช่วงที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากหรือน้อยก็ตาม เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโครงการฯ หากมีการดูแลรักษาให้พื้นที่ดูร่มรื่นอยู่ตลอดเวลา การมาเที่ยวชมหรือสัมผัสกับธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ และนำไปพูดหรือบอกต่อของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ และที่สำคัญเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจัดการพัฒนาภูมิทัศน์ในพื้นที่โครงการควรมีความรู้ในเรื่องการดูแลรักษาป่าให้มาก เพราะต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีความรู้เรื่องการจัดตกแต่งสวน ควรมีความรู้เรื่องพืชพันธุ์ไม้ที่จัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชมซึ่งพันธุ์ไม้ต่างๆ ควรมีการป้ายแสดงชื่อพันธุ์ไม้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้วย

2.1.2 นุเคราะห์ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว

ในรูปแบบการพัฒนาบุคลากรฝ่ายต้อนรับ ควรมีการพัฒนาในเรื่องความรู้ตั้งแต่ ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยว ความรู้เรื่องพืชพันธุ์ไม้ ความรู้เรื่องทรัพยากรในพื้นที่โครงการฯ รวมถึงความรู้เรื่องประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ เพื่อที่จะสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้ และนอกจากนั้น ควรมีการพัฒนาบุคลิกภาพ ในเรื่องการพูด การแต่งกาย ให้เหมาะสมกับเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับ ซึ่งต้องแต่งตัวให้เหมาะสม พุดจาสุภาพ นุ่มนวล ให้ประทับใจนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมโครงการฯ

2.1.3 บุคลากรฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยหรือรักษาความปลอดภัย

ในเรื่องของความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากพื้นที่โครงการฯ เป็นพื้นที่ติดชายแดน ควรมีการเข้มงวดเรื่องของการรักษาความปลอดภัย และนอกจากนั้นการเดินทางเข้าพื้นที่โครงการฯ ในระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตรจากทางแยกขึ้นพื้นที่โครงการฯ หรือจากพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จะเป็นป่าเขาทั้งหมด ดังนั้นควรมีการรักษาความปลอดภัยในช่วงทางขึ้นพื้นที่โครงการฯ เป็นระยะๆ ด้วย เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หากเจ้าหน้าที่ไม่พอควรประสานหรือหาความร่วมมือจากชาวบ้านในการร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยหรือรักษาความปลอดภัยด้วย

2.2 ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาการแก้ไขปัญหาคาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในส่วนของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาการแก้ไขปัญหาคาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยชาวบ้านได้เสนอรูปแบบและวิธีการพัฒนาการแก้ไขปัญหาคาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ ร่วมทำแนวกันไฟ ร่วมดับไฟ และร่วมช่วยกันสอดส่องดูแลการตัดต้นไม้ และการทำลายป่า รวมถึงทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ สัตว์ป่า พืชป่า และอื่นๆ หากพบเห็นให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อจะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาคาต่อไป นอกจากนั้นชาวบ้านได้เสนอแนะให้มีการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในรูปแบบวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหาคาไปด้วย

โดยในส่วนของชาวบ้านในพื้นที่โครงการทั้ง 5 หมู่บ้าน คือบ้านบะหลา บ้านห้าหก บ้านห้วยเต่า บ้านอาฮู และบ้านอาเทอ ชาวบ้านได้ใช้วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยมีข้อตกลงร่วมกันกับชาวบ้าน และ โครงการฯ คือ หากชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ครัวเรือนไหนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดไม้ ทำลายป่า โครงการฯ จะไม่รับเข้ามาทำงานในสำนักงานโครงการฯ และในส่วน of ชาวบ้านก็ไม่ให้มีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม เช่น การยืมของใช้ส่วนรวมเวลาปฏิบัติงานตนเอง

2.3 ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาโครงการฯ เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในส่วนการร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาโครงการฯ เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

2.3.1 พัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 5 หมู่บ้านเป็นจุดเด่นสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย โดยให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชน ให้สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่ สวยงาม ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2.3.2 พัฒนาบุคลากร ชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่นให้ร่วมเป็นพนักงานต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการให้โครงการฯ รับชาวบ้านที่เป็นวัยรุ่นในชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน และอบรมวัยรุ่นในเรื่องการต้อนรับนักท่องเที่ยว การพูดทักทายและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการฯ พื้นที่โครงการฯ การอนุรักษ์ทรัพยากร รวมถึงการส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แก่วัยรุ่นที่จะเข้ามาเป็นพนักงานต้อนรับในโครงการฯ และในการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้แต่งกายชุดชาวเขาเผ่าของตนเองในการต้อนรับ การให้ชาวบ้านเป็นพนักงานต้อนรับนั้น จะมีจุดเด่นในเรื่องการนำเสนอข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงทรัพยากร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ชาวบ้านในชุมชนหรือวัยรุ่นที่อยู่ในชุมชนจะเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ดีกว่าเจ้าพนักงานโครงการฯ ที่ไม่ใช่ชาวบ้านในชุมชน สำหรับพนักงานเดินป่าที่รับผิดชอบในการพานักท่องเที่ยวชมป่า ก็เช่นเดียวกันได้ให้ชาวบ้านเป็นผู้รับผิดชอบเช่นเดียวกัน เพราะชาวบ้านจะเป็นผู้รู้เส้นทาง หรือสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าเป็นอย่างดี

2.4 ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม ในการส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานโครงการฯ และชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ทำให้ทราบว่าชาวบ้านได้มีส่วนร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ก่อนการจัดตั้งโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงาม ในวันที่ 12 มกราคม 2547 ได้มีการประชุมชาวบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือร่วมกันในการจัดตั้งโครงการฯ ซึ่งในการประชุมดังกล่าว ส่วนหนึ่งก็ได้มีการแสดงความคิดเห็น แต่สำหรับชาวบ้านในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ บ้านชะหลา บ้านห้าหมื่น บ้านห้วยเต่า บ้านอาซู และบ้านอาเทอ ได้เชิญผู้นำมาร่วมประชุมในช่วงแรกของการจัดตั้งโครงการฯ และนอกจากนั้นได้ไปประชุมร่วมกับชาวบ้านทั้ง 5 หมู่บ้านอีกเวทีหนึ่ง ซึ่งก็ได้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการวางแผนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งวางแผนการบริหารจัดการและวางแผนการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5 ร่วมจัดหรือปรับปรุง ระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ร่วมจัดหรือปรับปรุง ระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในระบบบริหารงานพัฒนาในโครงการฯ ได้แก่

2.5.1 การพัฒนาบ้านพักรับรอง

บ้านพักรับรองควรเน้นแบบธรรมชาติให้มากที่สุด ใช้วัสดุที่มีอยู่ในการสร้าง จัด และตกแต่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสัมผัสกับธรรมชาติ ตั้งแต่ตัวบ้านพัก สถานที่รอบบ้านพัก

ควรจะมีการจัดสวน ปลูกไม้ดอก ไม้ผล หรือมีการสร้างน้ำตกให้ดูร่มรื่น มีชานบ้านสำหรับให้นักท่องเที่ยวนั่งเล่นดูวิว น้ำตกและป่าไม้

2.5.2 การพัฒนาโรงอาหาร

ควรเน้นความสะอาด เรียบร้อย และเลียนแบบธรรมชาติเช่นเดียวกัน โดยสร้างแบบโปร่ง ไม่มีฝาผนัง เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มานั่งทานอาหารแล้วสามารถมองเห็นธรรมชาติได้อย่างชัดเจน

2.5.3 การพัฒนาที่จอดรถ

เนื่องจากพื้นที่โครงการฯ ส่วนใหญ่ไม่ใช่เป็นพื้นราบ แต่จะเป็นทางขรุขระเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการสร้างที่จอดรถ ควรมีการปรับพื้นที่ให้เรียบ เพื่อสะดวกในการจอดรถ และไม่เป็นอันตรายเวลาจอดรถทิ้งไว้

2.5.4 การพัฒนาสนามกางเต็นท์

สนามกางเต็นท์ ควรสร้างบริเวณใกล้ทางไหลของน้ำตก เนื่องจากเวลานักท่องเที่ยวกางเต็นท์พักผ่อนแล้ว สามารถได้ยินเสียงน้ำตกได้อย่างชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ

2.5.5 การพัฒนาสวนหย่อม

โครงการฯ มีการปรับปรุงและพัฒนาสวนหย่อมทุกปี และดอกไม้บางอย่างจะถูกปรับเปลี่ยนในรอบปี เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโครงการฯ อย่างสม่ำเสมอไม่รู้สึกรู้เบื่อ แต่กลับมีความรู้สึกรู้ว่าได้เรียนรู้สิ่งใหม่อยู่ตลอดในช่วงที่เข้ามาเที่ยวชมพื้นที่โครงการฯ และโครงการฯ มีการดูแลสวนหย่อมให้ดูร่มรื่น โดยความร่วมมือของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ โดยชาวบ้านจะได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน

2.5.6 การพัฒนาสาธารณูปโภค

โครงการฯ ได้มีการพัฒนาสาธารณูปโภค ตั้งแต่ ถนนทางเข้าพื้นที่โครงการฯ พัฒนาระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า โดยการติดตั้งไฟฟ้าระบบพลังงานแสงอาทิตย์ ในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการฯ และสำนักงานโครงการฯ โดยใช้แรงงานของชาวบ้านร่วมในการจัดสร้างและพัฒนารูปแบบ จนปัจจุบัน ในพื้นที่โครงการฯ มีระบบน้ำประปา ไฟฟ้า และมีถนนทางเข้าหมู่บ้านอย่างสะดวกสบาย

2.6 ร่วมลงทุนในโครงการฯ ตามขีดความสามารถของชุมชน

การลงทุนในกิจกรรมของโครงการฯ ส่วนใหญ่จะเป็นทุนที่เป็นแรงงานของชาวบ้าน ในช่วงตั้งแต่เริ่มจัดตั้งโครงการฯ จนถึงปัจจุบัน โดยมีพนักงานโครงการฯ คอยประสานงานในการขอความร่วมมือชาวบ้านร่วมแรงพัฒนาโครงการฯ ได้แก่

2.6.1 การดูแลความสะอาดเรียบร้อย ในพื้นที่ของโครงการฯ ถนนทางเข้าพื้นที่โครงการฯ รวมถึงที่ตั้งสำนักงานโครงการฯ

2.6.2 ได้ร่วมแรงสร้างถนน จัดทำระบบน้ำประปา รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาภูมิทัศน์ของโครงการฯ เช่น การจัดทำสวนหย่อม การสร้างบ้านพักรับรอง การปรับปรุงที่จอดรถนักท่องเที่ยว การสร้างฝายกั้นน้ำเพื่อชะลอการไหลของน้ำ และการจัดทำป้ายบอกทาง หรือป้ายอธิบายจุดเรียนรู้ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ

2.7 ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ชาวบ้านเล่าว่าการร่วมในการปฏิบัติ ได้ร่วมปฏิบัติงานในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาหรืออนุรักษ์ไว้สำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

2.7.1 การร่วมปฏิบัติงานในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ร่วมในการปฏิบัติด้านการป้องกันไฟป่า และร่วมทำแนวกันไฟ การร่วมสอดส่องดูแลการตัดไม้ทำลายป่า ช่วยกันดูแลป่าวิธีการคือได้ร่วมสอดส่องดูแลการตัดไม้ทำลายป่า ร่วมช่วยกันดูแลป่าเมื่อพบเห็นหรือทราบข่าวคนที่ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าหรือคนแคว่ถางป่าก็แจ้งข่าวแก่พนักงานในโครงการฯ หรือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ นอกจากนั้นได้ร่วมดับไฟป่าในช่วงหน้าแล้ง การร่วมชักจูงเพื่อนบ้านให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่า

2.7.2 ร่วมรณรงค์ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลการเก็บหาของป่า เช่น การเข้าไปเก็บหาของป่าของชาวบ้าน ได้แก่ การหาเห็ด หาหน่อไม้ หรือพืชผักป่าอื่นๆ หากชาวบ้านนำไปกินไปใช้ในครัวเรือนเล็กๆ น้อยๆ นั้นก็ไม่เป็นปัญหาและไม่ได้ถือเป็นความผิด ก็อนุญาตให้ชาวบ้านหาได้ เนื่องจากป่ามีไว้ให้ชาวบ้านได้ใช้สอยประโยชน์ แต่ชาวบ้านบางคนเข้าไปเก็บของป่าเพื่อนำไปขาย เช่น การไปหากล้วยไม้ หน่อไม้ เพื่อนำไปขายทำให้ต้องตัดหรือขึ้นไปทีละมาก ๆ ถึงจะคุ้ม ชาวบ้านจำต้องทำทุกวิถีทางที่จะนำของป่าเหล่านั้นไปขายให้ได้ บางครั้งถึงกับล้มต้นไม้ใหญ่ที่มีกล้วยไม้อยู่เพื่อนำกล้วยไม้เหล่านั้นไปขาย ทำให้ต้นไม้ใหญ่ถูกทำลายไปด้วยถ้าตัดมากๆ ก็เสียสมดุลของทรัพยากรที่ชาวบ้านได้ร่วมกันดูแลรักษาเพื่อจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต้องมีทรัพยากรป่าไม้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ รวมถึงพืช สัตว์ป่าอื่นๆ ได้ตลอดไป

2.7.3 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านอีกลักษณะหนึ่งคือการเข้าร่วมทำงานในโครงการฯ เพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณโครงการฯ ร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ สำหรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ตั้งแต่การปรับตกแต่งสถานที่ การสร้างเรือนรับรอง การปลูกต้นไม้ ดอกไม้ให้ดูร่มรื่น สวยงาม การจัดสวนหย่อม การปรับตกแต่งกิ่งไม้ รวมถึงการทำความสะอาด บริเวณสำนักงานโครงการฯ

2.7.4 การร่วมส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดแสดงกิจกรรมตามประเพณี ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ชมเวลาเข้ามาเที่ยวชมโครงการฯ ได้แก่ การแต่งกายชุดชาวเขาตามเผ่าของตนเองทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งการแต่งกายของผู้ชายและผู้หญิงก็จะ

ต่างกัน และการแต่งกายของหญิงสาวกับหญิงที่แต่งงานแล้วก็จะต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประเพณีวัฒนธรรมของชาวเขาในพื้นที่โครงการ หลังจากนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมโครงการ เช่น ชาวเขาเผ่าลีซอก็มีการเดินจะคีให้นักท่องเที่ยวได้ชม

2.8 ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ได้ทราบว่าชาวบ้านได้มีส่วนร่วมควบคุมติดตามประเมินผลในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.8.1 ร่วมควบคุมพื้นที่ป่าซึ่งเป็นจุดเด่นของพื้นที่โครงการฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวชอบมาท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ทหารจะประสานงานเพื่อขอความร่วมมือให้ร่วมควบคุมตรวจสอบว่ามีการตัดไม้หรือวางป่าในพื้นที่โครงการฯ หรือไม่ ซึ่งบางครั้งอาจจะยังไม่แน่ใจว่าใครหรือยังไม่รู้ว่ามีผู้ลักลอบตัดไม้หรือวางป่า หากยังไม่ทราบหรือยังไม่แน่ใจว่าใครเป็นคนลักลอบตัดไม้หรือวางป่าก็จะมีการออกไปตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุการณ์ หรือออกไปลาดตระเวนในพื้นที่ การออกไปลาดตระเวนหรือตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุจะไปร่วมกับเจ้าหน้าที่

2.8.2 ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล โดยวิธีการร่วมประชุมกับชาวบ้านคนอื่นๆ และเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยกันประเมินแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านมักจะทราบข่าวเพราะชาวบ้านจะมีการพูดคุยกันส่งข่าวสารข้อมูลกันตลอดเวลา

2.8.3 ร่วมติดตามและประเมินผลในเรื่องการท่องเที่ยว ว่าจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมโครงการฯ หลังจากที่มีโครงการฯ ได้ส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โครงการฯ แล้วทำให้เกิดความเสื่อมโทรมในพื้นที่โครงการฯ หรือไม่

2.8.4 ร่วมติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวในโครงการฯ โดยมีการประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับเพื่อประเมินการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวว่ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโครงการฯ มากขึ้นหรือลดลง

2.8.5 ร่วมติดตามและประเมินการให้บริการของพนักงาน

2.8.6 ร่วมติดตามและประเมินเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวของพื้นที่ป่าในบริเวณโครงการฯ ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง

สรุป จากการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อเทียบเคียงกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดมาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 7 ประการ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการจัดการที่ดี 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีโครงการร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่น 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการให้

ความรู้ 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบสร้างคุณภาพ โดยจัดอบรมด้านความรู้ ทักษะแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง 5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัย 6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ต้องมีระบบให้บริการที่มีคุณภาพ 7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ต้องมีการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น จะเห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่โครงการฯ หลายด้าน เช่น การมีส่วนร่วมศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการดูแลทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว ปัญหาแหล่งน้ำ นอกจากนั้นได้ร่วมคิดและวางรูปแบบการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น การพัฒนาบุคลากรฝ่ายต่างๆ ร่วมคิดและสร้างรูปแบบการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมคิดและสร้างรูปแบบการพัฒนาโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ร่วมปรับปรุงบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการฯ ที่ได้ร่วมวางไว้ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และสุดท้ายร่วมติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงการฯ ซึ่งจากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว ชุมชนในพื้นที่โครงการฯ มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในทุกขั้นตอน แต่ที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือร่วมปฏิบัติการ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีโอกาสด้านผลประโยชน์คือการได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน และทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหน ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้โครงการสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในโอกาสต่อไป

จากการวิเคราะห์ศักยภาพโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่อง
งาม มีดังนี้

1) จุดแข็ง	1) มีสาธารณูปโภคสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างพร้อมเพียง 2) มีการคมนาคมเข้าถึงพื้นที่โครงการฯ ได้อย่างสะดวก 3) มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ จุดชมวิวน้ำตก ฝ่ายกั้นน้ำ ไม้เมืองหนาว 4) มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ สร้างความร่มรื่นให้นักท่องเที่ยวได้ตลอดทุกฤดูกาล 5) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบสัมผัสกับธรรมชาติและชอบการทำนาย ได้แก่ กิจกรรมการเดินป่าหรือการท่องเที่ยวป่า แต่สำหรับผู้สูงวัยที่ไม่สามารถเดินป่าได้ ทางโครงการฯมีรถบริการให้ 6) มีฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผัก ไม้ดอก ไม้ผล และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ 7) มีบุคลากรพร้อมสนับสนุนการทำงานในแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายต้อนรับหรือบริการ ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ฯลฯ 8) มีงบประมาณในการพัฒนา ได้แก่ งบประมาณจากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณจาก กปร. 9) มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ บ้านพักรับรอง ลานกางเต็นท์ เต้นท์ ห้องน้ำ ชุมนภาพ ศาลาพักผ่อน 10) มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
-------------------	--

	ในด้านสถานที่ได้อย่างเพียงพอ ได้แก่ มีบ้านพักรับรองเพียงพอสำหรับบริการนักท่องเที่ยว มีห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ อย่างเพียงพอ 11) ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 12) มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีวิวที่สวยงาม มีน้ำตก 13) มีประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเขาหลายเผ่าให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เช่น ประเพณีการกินวอ การเดินจะคี การไล่ชิงช้า รวมถึงประเพณีการเลี้ยงผี 14) มีผู้นำเผ่าแต่ละเผ่าช่วยในการประสานงาน ทำให้การประสานงานเกิดความคล่องตัว 15) มีหน่วยงานภาคีสนับสนุนการพัฒนา ได้แก่ ทหาร โรงเรียนสุขฤทัย การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน
2) จุดอ่อน	1) พื้นที่ใกล้ชายแดน 2) ชาวบ้านที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ยังมีอีกหลายราย 3) ชาวบ้านส่วนหนึ่งยังยากจน 4) ชาวบ้านบางส่วนไม่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3) ปัญหา และอุปสรรค	ไม่มี

4) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการฯ	1) ด้านพื้นที่ 1.1 ควรประสานหน่วยงานไฟฟ้าเพื่อขอติดตั้งไฟฟ้า และประสานองค์การโทรศัพท์ขอติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะสำหรับบริการนักท่องเที่ยว 1.2 ควรจัดตั้งแผนที่จุดเรียนรู้ และองค์ความรู้เรื่องต่างๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว 2) ด้านการจัดการ 2.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการคัดแยกขยะเนื่องจากในอนาคตหากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นหากไม่มีการจัดการขยะให้เป็นระบบอาจมีปัญหารองขยะเกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นขยะส่วนหนึ่งสามารถนำไปขายเป็นรายได้ 2.2 เรื่องงบประมาณ ควรมีการประสานการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือเอกชนในการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาโครงการฯ 3) ด้านกิจกรรม 3.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และหลายๆช่องทาง 4) ด้านการมีส่วนร่วม 4.1 ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ และภาคีการพัฒนา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน รวมถึงส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวด้วย
--	--

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ศักยภาพของโครงการฯ ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) 4 องค์ประกอบ คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม

จะเห็นว่าโครงการฯ มีจุดเด่น คือด้านพื้นที่ มีจุดชมวิวเป็นธรรมชาติ มีน้ำตก มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ หลายอย่าง มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีสาธารณูป แต่ไฟฟ้าส่องสว่างยังขยายเขตมาไม่ถึงทางโครงการฯจึงได้จัดสร้างขึ้นเองโดยใช้ระบบโซลาเซลล์ ดังนั้นเพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ควรมีการประสานหน่วยงานไฟฟ้าเพื่อขอดัดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างทั้งทางเข้าพื้นที่ และในบริเวณพื้นที่ตั้งโครงการฯ โดยเฉพาะจุดที่นักท่องเที่ยวต้องใช้บริการ สำหรับด้านการจัดการ มีการบริหารจัดการงบประมาณ บุคลากร และการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องขยะเช่นเดียวกันเพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ควรมีการจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะเพื่อแก้ไขปัญหาการทิ้งขยะเรี่ยราด และขยะส่วนหนึ่งสามารถนำไปขายเพื่อเป็นรายได้ ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมชาติ กิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ชุมชน หน่วยงานอื่นได้มีส่วนร่วมการพัฒนา กับหน่วยงาน ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วสอดคล้องกับหลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

นำมาเทียบกับแนวคิด การกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2547) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบคือ 1) เอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ 2) การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ 3) มีการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยยึดหลักการอนุรักษ์ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารและจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จะเห็นว่าโครงการฯ มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม และพื้นที่เรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คือจุดชมวิว และน้ำตก มีการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และการปิดป้ายประชาสัมพันธ์ แต่จากการวิเคราะห์ความต่อเนื่องในเรื่องของการประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์ไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้น ควรมีการปรับเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และนอกจากนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์หลายๆ ช่องทาง เช่น ทางสถานีวิทยุ และเว็บไซต์ต่างๆ ในเรื่องของการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยว โครงการฯมีการ

บริหารจัดการ งบประมาณ บริหารจัดการบุคลากร ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนแต่จะมีส่วนร่วมมากในเรื่องของการปฏิบัติ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

นำมาเทียบกับแนวคิด ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนด มาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 7 ประการ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการจัดการที่ดี 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีโครงการร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่น 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการให้ความรู้ 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบสร้างคุณภาพ โดยจัดอบรม ด้านความรู้ ทักษะแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง 5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัย 6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบให้บริการที่มีคุณภาพ 7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น

จะเห็นว่าโครงการฯ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ในเรื่องการบริหารบุคลากร งบประมาณ มีโครงการร่วมกับชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยการแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และมีกิจกรรมการเรียนรู้ในโครงการฯ มีระบบรักษาความปลอดภัยจากหน่วยงานทหาร มีระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ และมีการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร และการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ชม

ดังนั้นจากการศึกษา และจากการเทียบกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ว่าโครงการมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เนื่องจากมีสิ่งดึงดูดความสนใจ เช่น มีจุดชมวิว มีน้ำตก มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวบ้าน ซึ่งเป็นเป็นประเพณีที่หาได้ยากจากพื้นราบ การเข้าถึงพื้นที่โครงการฯ ค่อนข้างสะดวก ปลอดภัย เพราะสามารถเข้าถึงโครงการฯ ได้หลายเส้นทาง และมีระบบความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ และนอกจากนั้นยังมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพักรับรอง เต้นท์ จุดกางเต้นท์ ชุมนกแพ ชุมนกฟ่อน สำหรับบริการนักท่องเที่ยว แต่ในเรื่องไฟฟ้าควรต้องประสานขอติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างเพื่อรองรับรับนักท่องเที่ยวในอนาคต เนื่องจากการใช้ไฟฟ้าจากระบบโซลาเซลล์มีข้อจำกัดในการใช้งาน